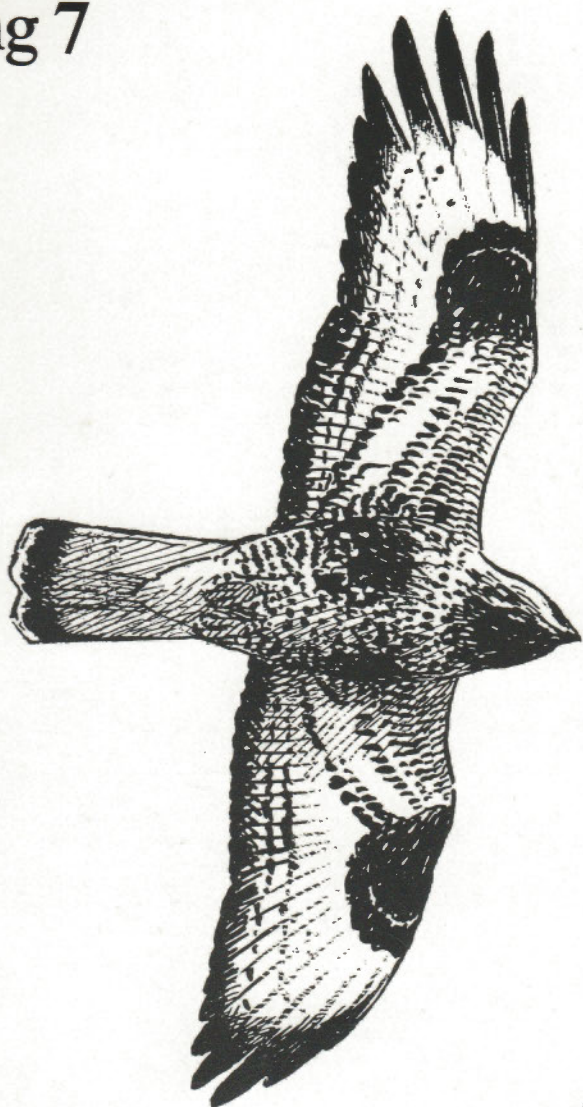

VÅRE ROVDYR

årgang 7

1·93

V. Ree 1992

issn 0801-4728

VÅRE ROVDYR

Postboks 17 - 2420 Trysil

Tidsskriftet VÅRE ROVDYR er medlemsorgan for foreningen
VÅRE ROVDYR, og utkommer fire ganger i året.

Ansvarlig utgiver:
Foreningens styre

Redaktør: Hilde Aaseth

Medlemskontingent 1993min. kr 100,-
Juniormedlem (under 18 år)min. kr 50,-
Abonnement 1993min. kr 100,-
Postgiro 0806 4429494 Bankgiro 1800.20.97644

INNHold

Leder.....	1
Ylva skutt.....	2
Er Vassfarbjørnen borte?.....	3
Kan noen påvise Vassfarbjørnen/ En siste hilsen.....	5
Ulvekonferanse i Brussel.....	6
Egen ulveforening dannet/ Ulvefondet.....	7
Gauperegistrering i Sør-Hedmark/ Mijøpris til Foreningen	
Våra Rovdjur.....	10
Hva om vi skjøt 3 gauper i Finnmark.....	11
Et år med ørneparet.....	15
Annonsering av utstoppede dyr/skinn/dyredeler.....	18
Noen fakta om ulven i USA og Canada.....	25
Bykle-ulven.....	29
Tre opplevelser ved en myr.....	30
Vårt antroposofiske problem.....	33
Ny ulvebok/ Voldtatt av en sirkusbjørn.....	37
Salgsartikler.....	38
Fra historien.....	39
styret.....	44

FORENINGEN VÅRE ROVDYR

arbeider for å spre fakta om rovpattedyr og rovfugler, og for at disse artene skal leve i livskraftige bestander og forvaltes etter norsk lov og internasjonale avtaler.

Forsidetegning: Viggo Ree
Baksidefoto: Paul Granberg

Trykk: Gausdal Trykkeri

Ulven skal leve, men "Ylva" er død.

Først vil jeg berømme Miljøverndepartementet og statssekretær Børre Pettersen for meget verdifulle uttalelser både i aviser og NRK/TV vedrørende departementets forslag til ny ulveforvaltning. Dette er et engasjement som både står i riktig forhold til Norges viltlov, Bernkonvensjonen og Rovviltmeldingen. Riksadvokat Georg Fredrik Rieber-Mohns uttalelse var ikke mindre beskjeden med klar melding om at lovverket bør strammes slik at ulven får den rettmessige beskyttelse som arten nå trenger. Og det ville nå være naturlig at forvaltningen snarest videreutvikler kontakten med svenske viltmyndigheter slik at de sammen straks setter inn de nødvendige tiltak for ulven, med intensiv registrering og overvåking av bestanden med kvalifisert personell.

Ulven "Ylva" - denne hunnulven med sans for hannhunder i løpetida er nå død. Etter lang intensiv jakt på henne over mange måneder måtte hun til slutt bøte med livet. Til tross for at "Ylva" oppførte seg som ulver skal, så skulle Statens naturvårdsverks prinsippsak gjennomføres for en hver pris, og hvor omstendighetene rundt avlivningen av uviss grunn har vært hemmeligholdt. Man bør kunne stille et spørsmålstegn ved denne svenske statlige og ansvarlige forvaltningsmyndighetens forhold til en utryddelses-truet dyreart som ulven er i Skandinavia, nå de velger å avlive en av de få forplantningsdyktige ulvetispene som finnes i Norge og Sverige.

Nå er det vår, og bamsefar har begynt å røre på seg etter en lang vintersøvn. Igjen skal de fåtallige norske hannbjørnene vandre omkring på leting etter kjønnsmodne binner når den tiden kommer, eller blir det bare ei kvige eller fem i år også ?!

Morten Bilet

Trodde for godt om menneskene:

Ulven Ylva møtte skjebnen

Dyrevenner på begge siden av Kjølen sørget i går over ulven Ylva, som ble skutt i Värmland-skogene onsdag.

de Ylva, som de mente var å betrakte som en umistelig naturressurs i og med at det er så få ulver igjen i Skandinavia. Etter Ylvas død skal det nå finnes rundt ti ulver i Sverige.

Ensom

I nærmere fire år streifet Ylva omkring i et ca. fem kvadratmil stort område på forjevnes jakt etter en han-ulv. Men etter hvert som trangen etter selskap ble for stor og hun ikke traff på noen hanner av sin egen rase, begynte hun å farte etter han-hundene i området mellom Arvika og Sunne.

Hele tiden har hun opptrådt forbausende uredd i nærheten av mennesker, totalt uvitende om hvilken fare tobente vesener med eller uten gevær innebar

for henne. Flere forsøk på å skremme henne over i mer øde områder mislyktes. Ylva trodde godt nok om mennesker og tamme dyr til å ville være mest mulig sammen med dem.

Radiosender

I 1990 ble hun iført et halsbånd med radiosender, slik at man kunne holde en viss oversikt over hvor hun befant seg. Men det faktum at hun tok for seg av sauer og hunder beseglet hennes skjebne, samtidig som hun i brunsttiden viste større interesse for han-hunder enn deres eiere satte pris på. Enkelte hunder slo dessuten følge med hun-ulven og dro på sauejakt sammen med henne.

For å prøve å finne et kompromiss mellom dyrevernerne og saue- og

hundeeierne bestemte Naturvårdsverket opprinnelig at Ylva skulle fanges og plasseres i dyreparken Järvzoo i Hälsingland. Der skulle hun også kunne parre seg, men dyrevernerne mente at innhegningen var for liten, og en ulvejeger sa til og med opp samarbeidet med Naturvårdsverket i protest. Isteden ble det sendt av gårde folk fra Skansen i Stockholm for å fange henne, men etter hvert viste det seg at det var umulig å innhente tillatelse fra alle skogeierne i Ylvas vidstrakte revir, og prosjektet ble oppgitt.

Skjodehund

Så Ylva fortsatte å streife omkring i skog og mark på jakt etter kjærligheten og mannlighetskap, og i mai i fjor satte

hun tennene i en skjodehund rett for nesens på cleren, som hadde tatt med seg hunden på hytta. Da ble dødsdommen avsagt.

Men dermed tilspisset striden seg ytterligere mellom myndighetene og naturvernforeningene, som overklaget beslutningen om å avlive Ylva til domstolene og sendte en siste, fortvilet appell til kong Carl Gustaf, som er formann i den svenske avdelingen av Verdens Naturfond. Men 4. august forsvant Ylvas siste håp: Dyrevernforeningne måtte innrømme at de hadde ikke penger til å holde henne i innhegning. Beslutningen ble stadfestet om at hun skulle avlives, og jegere engasjert. Onsdag fant disse jegerne henne, etter å ha fulgt sporene og brunstlukten.

Aftenpostens korrespondent
ELISABETH HOLTE

Stockholm.

Det var tre jegere, som hadde fått i oppdrag av det svenske Naturvårdsverket å avlive den etter hvert landskjente hun-ulven, som skjøt henne i Hensgårdsområdet ved Sunne i Värmland. Nå er den døde Ylva sendt til Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm.

Dyrevenner og dyrebekyttelsesorganisasjoner har i årevis forsøkt å red-

ER VASSFARBJØRNEN BORTE ?

Fylkesmannen i Oppland, ved Bjørn Tore Bækken og Petter Wabakken, har gitt ut en rapport om bjørnesituasjonen i Vassfaret, med bakgrunn i de registreringer som er gjort de senere år. Det er utført registreringer etter tre forskjellige metoder:

1. Spor-registreringer på vårsnø, hvilket har vist seg meget anvendelig i andre områder og også ved tidligere registreringer i Vassfaret.
2. Registreringer av spor og ekskrementer etter skogsbilveger om høsten. Høsten er den årstiden da bjørnene spiser mest, og følgelig også legger fra seg flest ekskrementer. metoden har vist seg effektiv i områder hvor det finnes bjørn.
3. Oppfølging og undersøkelser av bjørnemeldinger, med spesiell vekt på meldinger om binner med unger.

De senere år har det vært en del diskusjon om det fortsatt finnes en bjørnestamme i Vassfaret. Den siste bjørnen som ble skutt i området, var en 17 år gammel binne som ble skutt i 1956.

I 1970-årene foresto Kåre Elgmork bjørneregistreringer i Vassfaret, og i årene 1970 til 1972 ble det foretatt registreringer etter samme metode som ovennevnte registrering på sporsnø om våren. Man kunne da påvise minimum en bjørn i området hvert av de tre årene.

I 1980-årene er det ikke foretatt slike registreringer, samtidig som bjørnemeldingene fra området synes å ha avtatt. Rovviltprosjektet (1984) konkluderte allikevel med en bjørnestamme på 8 til 11 dyr med 2 forplantninger i perioden 1978 til 1982.

Registrerings-resultater.

Vårregistreringen ble utført den 20. april 1991 under meget gode sporingsforhold, og på et tidspunkt da 18 av 20 radiomerkede bjørner i det svensk-norske forskningsprosjektet hadde gått av hiet. Det ble anslått at spor fra minst 10 dager tilbake ville være lett synlige. Over 180 personer deltok i sporsøk fra bakken, og disse gikk tilsammen mer enn 1900 km. takstlinjer. I tillegg ble det fløyet ca. 205 km. søk med helikopter i de bratteste og mest utilgjengelige områder. Det ble ikke funnet spor etter bjørn.

Høstregistreringer ble utført både i 1990 og 1991. Det ble tilsammen kjørt over 1000 km. skogsbilveier, likelig fordelt på de to årene. Det var de samme veistrekninger som ble kjørt begge årene. Det ble ikke funnet ekskrementer eller andre spor etter bjørn.

I årene 1986 til 1991 var det 19 meldinger om bjørn fra området, som ble kontrollert enten i felt eller ved fotografier. Av de 19 meldingene viste 11 st. seg å være feilmeldinger som kunne henføres til andre arter, mens 8 st. ikke kunne oppklares. Det ble altså ikke dokumentert bjørn på grunnlag av meldinger.

For å få frem eventuell dokumentasjon på binner med unger fra de senere år, ble det tatt direkte kontakt med lokale personer foruten Kåre Elgmork som har studert bjørnen i Vassfaret gjennom mer enn 40 år. Den eneste som hevdet å ha slik dokumentasjon, var Edvard Elsrud. Det skulle dreie seg om fotodokumentasjon av spor etter binne med avkom på snø i en skogsbilveg fra høsten 1990. Tross purring har han imidlertid ikke lagt frem dette bevis for forskerne, og følgelig gav heller ikke denne delen av undersøkelsene noen dokumentasjon på bjørn i Vassfaret.

Sporundersøkelsene i Vassfaret i årene 1970 til 1972 gav som resultat funn av ett bjørnespor pr. ca. 500 km. takstlinje (Elgmork et al.1978). Tilsvarende undersøkelser våren 1988 i områder med reproduserende bjørnestamme i Sverige, gav ett bjørnespor pr. ca. 30 km. Likeledes ble det funnet ett bjørneekskrement pr. ca. 30 km. skogsbilveg, på høsten (Wabakken og Enerud, upublisert). Dette indikerer at bjørnestammen i Vassfaret var usedvanlig tynn allerede for 20 år siden.

Det er dessuten kjent at det regelmessig ble drept sau av bjørn i Vassfaret så sent som i 1960- og 1970-årene. Til tross for større sauetetthet i dag enn tidligere, er det ikke dokumentert bjørneskader på sau i området de siste 15 årene.

Konklusjon

Mangelen på konkrete funn ved intensivundersøkelsene i 1990 og 1991, ingen bekreftede bjørnemeldinger ved feltkontroller i perioden 1986 til 1991 og mangelen på dokumentasjon av binner med unger gjennom flere tiår, gjør det naturlig å konkludere med at det ikke lenger finnes en reproduserende bjørnestamme i Vassfaret. Det kan heller ikke utelukkes at det er tomt for enkeltindivider av arten.

STOFF TIL TIDSSKRIFTET

Redaksjonen mottar med takk korte og lange artikler, gjerne illustrert med fotos og tegninger. Det er en stor fordel om teksten er renskrevet, eller aller helst levert på 3,5" diskett, både Mac og IBM går bra.

Kan noen påvise Vassfarbjørnen ?

Vassfaret har tidligere vært et velkjent område for bjørn, men mye tyder på at arten ikke lenger har tilhold i dette området. Den gang bjørnen holdt til her ble det funnet spor på vårsnø, og ingenting hadde vært hyggeligere enn om bjørnen fortsatt tilhører dette fjellmassivet.

På bakgrunn av dette ønsker Foreningen Våre Rovdyr å utbetale **kr. 5000,-** til den første person som finner entydig sporrekke på vårsnø etter bjørn i Vassfarområde mellom Hallingdal og Valdres. Det kreves at funnene blir snarlig feltkontrollert av en rovviltkonsulent fra Fylkesmannen i et av de tilstøtende fylker, og en representant fra Foreningen Våre Rovdyr.

Meldinger bes innrapportert til Fylkesmannen i Buskerud, Fylkesmannen i Oppland eller Foreningen Våre Rovdyr v/ Morten Bilet, tlf.priv: 06-879439, arb: 22-160010. mob: 030-56539.

Tidsrammen er foreløbig satt til 5 år fra dags dato.

Men for å få til et slikt tiltak, må vi gjøre et forsøk på å sanke inn beløpet bl.a. via våre medlemmer eller andre interesserte. Vi ønsker derfor at de av medlemmene som ser viktigheten av dette tiltaket, gir oss støtte. Hvis ingen finnes spor på disse årene, ser vi det ikke som urimelig at hele beløpet tilfaller foreningens videre arbeid.

Betal til vår vanlige postgirokonto: 0806 4429494, eller bankgiro: 1800 20 97644, og merk innbetalingskortet med "Vassfarbjørnen".

På forhånd takk !

EN SISTE HILSEN

Først en takk til alle som også i år har betalt sin kontingent i rett tid ! Og en ekstra takk til de som har plussset på til dels mye i forhold til den obligatoriske summen ! De som derimot ennå ikke har fått dette i orden, må betrakte dette heftet som en siste hilsen fra foreningen. Hvis de da ikke i løpet av etpar uker tar med det tilsendte innbetalingskortet (eller fyller ut et nytt) og løper til postkontor eller bank.....

ULVEKONFERANSE I BRUSSEL

Foreningen Våre Rovdyr deltar på den første, internasjonale konferanse om ulvens overlevelse i Europa. Konferansen holdes i Brussel 21-23. mai 1993.

Initiativtaker til konferansen er den engasjerte ulvetilhengeren og lederen for "Wolves & Wildlife Society" i Belgia, Reymond F. Dubois.

En rekke forskere og inviterte gjester fra tju land skal slå hodene sammen for å gjøre opp status og fremtid for ulven i Europa. Et av hovedmålene under konferansen vil bli å danne et permanent administrativt fellesorgan med sete i Brussel. Konferansen skal bl.a. stake ut retningslinjer og velge ledelse av organet som skal bestå av fire avdelinger:

- Juridisk - nasjonalt og internasjonalt regelverk.
- Vitenskapelig - utviklingen innen forskning og bruk av resultater samt retningslinjer.
- Informasjon - informasjon til publikum, media, offentlige organer, internasjonale forbindelser.

Sekretariat

Dessuten tar man sikte på å opprette en internasjonal støttegruppe eller sammenslutning som vil bistå organisasjoner og grupper som har behov for støtte og hjelp i kampen for ulven.

Sentrale temaer under diskusjonene vil for øvrig være hvilke mål konferansen skal ha. Dessuten i hvilken grad vi er fornøyd med nåværende politikk overfor ulven. Spesielt ulvens overlevelse i verden, og de forskjellige lands holdning og politikk i den forbindelse, samt de forskjellige naturverngruppers politikk. Hvilken politikk og løsningsmodell bør man legge seg på, og hvilken rolle bør den nydannede, internasjonale støttegruppen spille? Hva med perspektivet for samarbeid eller en sammenslutning for bevaring av ulven i både Europa, Asia og Amerika?

Sentrale aktører på konferansen vil bl.a. være Prof. J.P. Harroy ved Universitetet i Brussel, en av grunnleggerne av den internasjonale naturvernunion (IUCN). Videre Prof. Erkki Pulliainen ved Unversitetet i Oulu, Finland, medlem av IUCNs Wolf Specialist Group.

Konferansen vil behørig bli presentert for media, representanter fra Europaparlamentet og forskjellige organisasjoner i løpet av konferansedagene.

Konferansen vil ha en rekke hovedprinsipper som utgangspunkt (og som undertegnede har sett seg nødt til å være noe fri i oversettelsen av):

1. Det fundamentale prinsipp at naturen må rangere over alle egoistiske interesser hos menneskene. Dette fordi naturen er avhengig av intakte næringskjeder som igjen er grunnleggende for planetens overlevelse. Å verne ulven, vår superpredator, er å verne hele naturen. Slagordet vil derfor bli "Vern av ulv er vern av alt".
2. Oppgi begreper som pr definisjon skiller oss fra naturen, og som leder til ufullstendige løsninger. I stedet skal man vektlegge begreper som fremhever alle elementer i naturen, spesielt ulven i denne sammenheng, som integrerte deler i en helhet, hvilket ekskluderer mangelfulle ordninger og kompromisser slik som:

- unntak fra avtaleverk innen vern av natur og miljø
- kunstig regulering av bestander
- sportsjakt og rekreasjonsjakt
- skuddpremier for å drepe enkelte arter
- feller, gift og andre barbariske utryddelsesmetoder

3. Avstå fra samarbeid med pressgrupper og lobbyvirksomhet hvis interesser strider mot begrepet om integrert bevaring.

4. Virkemidler.

- a. kompensasjon til mennesker som vil være skadelidende i soner med integrert vern av natur.
- b. boycott av områder og regjeringer som støtter virksomhet som strider mot integrert bevaring.

5. Avstå fra all støtte til pseudovitenskapelig eller ultravitenskapelig forskning som leder til utarming av naturen eller som, også indirekte, støtter motstandere av vern.

6. Støtte til reelle vitenskapelige initiativ som har som mål å sikre ulven i et nærmere bestemt miljø uten fare for utsløttelse.

7. Virksomheten skal være upolitisk.

Yngve Kvebæk

En egen ulveforening er dannet

En ny forening med spesiell interesse for vern av ulv har nå sett dagens lys. Det er fint at ulven får litt ekstra støtte i disse dager - det kan komme godt med.

Foreningen heter: **FORENINGEN JA TIL ULV** og har adresse: Tomterveien 72, 2009 Nordby. Foreningen gir ut 3 medlemsaviser i året og medlemsavgiften er minimum kr. 100.

ULVEFONDET

Hjertelig takk for alle bidrag! Når dette leses er det mulig at en del midler allerede er brukt til tilsyn i ulveområdet på Finnskogen. Med tanke på ny oppblomstring av ulvedebatten etter at forvaltningsplanen ble presentert, mener styret at tilsyn og informasjon er de områder vi i første omgang må satse på for om mulig å hjelpe den lille ulvestammen gjennom en kritisk fase.

ULVEFONDET

Ulvens situasjon i Skandinavia er kritisk. Sverige har noen få individer av dette unike skogsdyret i sin fauna. Noen av disse dyrene vandrer også inn over norsk territorium. Derfor må vi også i Norge være vårt ansvar bevisst og tilrettelegge forholdene på norsk jord, slik at ulvens situasjon både i Norge og Sverige blir så lik som mulig.

I nært samarbeid med fagfolk og forvaltning vil ulvefondet kunne brukes til direkte tiltak for å sikre arten i vår fauna. Vi ser viktigheten av å ha midler lett tilgjengelig, slik at raske tiltak kan iverksettes når et behov måtte melde seg. Erfaringsmessig vet vi at slike former for støtte hjelper.

Derfor håper vi at nettopp DU ser betydningen av slike tilgjengelige midler.

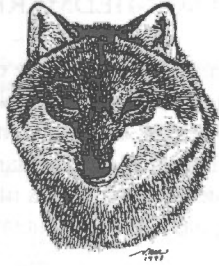
Ditt bidrag vil være å gi **kr. 100,- eller mer!**

Som en takk for din hjelp vil du få et ulvediplom med ditt navn påført og med en hilsen for ditt viktige bidrag til å bevare ulven i norsk natur.

Fondets "helsetilstand" og bidragsytneres navn (dersom ikke annet angis på innbetalingsblanketten), vil bli offentliggjort i tidsskriftet "VÅRE ROVDYR". Betal ditt bidrag til ULVEFONDET pb. 17, 2420 Trysil.

Postgiro: 0806 4429494. Bankgiro: 1800.20.97644.
Husk! Skriv tydelig navn og adresse.

HJELP VÅRE SISTE ULVER I SKANDINAVIA!

ULVEFONDET

Vi vil med dette få takke

Ola Donk

***for et verdifullt bidrag til Foreningen
Våre Rovdyrs ulvefond. Ditt bidrag vil
være til uvurderlig hjelp for de fåtallige
ulvene i Skandinavia.***

Med de beste hilsener

Morten Bilet

**Morten Bilet
formann**

Jon Bekken

**Jon Bekken
kasserer**

GAUPEREGISTRERING I SØR-HEDMARK

Lørdag 6. mars 1993 ble det foretatt en omfattende og vel forberedt sportaksering av gaupebestanden i deler av kommunene Stange, Nord-Odal, Våler og Løten. Ca. 250 personer deltok ute i terrenget, og forholdene var gode. Det ble registrert spor etter fire eller fem forskjellige, enslige dyr. Mange hadde nok regnet med betydelig flere dyr i dette området. Det må legges til at det dagen etter ble sett fire dyr i følge i Eidsvoll kommune, nær inntil, men utenfor takseringsområdet.

Noe av bakgrunnen for å gjennomføre en registrering i dette området er det høye antallet gaupedrepte sauer det er søkt erstatning for i Stange etter beitesesongen 1992. Høsten 1992 søkte det lokale sau- og geitealslaget om å få felle et dyr, etter forskriften om felling av skadedyr. Viltnemnda ga positivt svar på denne søknaden, med skadefelling i februar 1993. Vår forening sammen med WWF og Norges Naturvernforbund innleverte klage på vedtaket. Klagen ble behandlet av viltnemnda på nyåret. Fellingstillatelsen ble opprettholdt, men jakta ble flyttet til mars måned. Så ble klagen oversendt Fylkesmannen i Hedmark for avgjørelse. Her ble siste vedtak kjent ugyldig. Den gamle viltnemnda mistet sin myndighet ved årsskiftet, og fordi kommunestyret ennå ikke hadde delegert myndighet, var nemndas nye vedtak ugyldig. Viltnemndene er fra 1.1.1993 kommunale utvalg.

Som en oppfølging av den midlertidige fredningen av gaupa i Sør-Norge, vil det etter hvert bli foretatt gauperegistreringer i flere distrikter, slik at man vil få et bedre grunnlag for fastsettelse av eventuelle kvoter, når det igjen åpnes for en forsiktig jakt.

MILJØPRIS TIL FÖRENINGEN VÅRA ROVDJUR

Vår søsterorganisasjon i øst er blitt tildelt "Aftonbladets Miljöpris 1992". I begrunnelsen uttaler avisa at foreningen har bidradd til å avdramatisere forholdet mellom mennesker og rovdyr. Foreningen vil bruke kunnskapen om disse dyrene som en vei til sameksistens, og har anvist flere praktiske arrangementer for å redusere rovdyrangrep på buskap. Man tenker her bl.a. på foreningens innhegningsprosjekter, hvor elektriske gjerder er satt opp på dugnadsbasis. Som leserne sikkert kjenner til må buskapen i Sverige i det om natta holdes innenfor gjerde, det er ikke fritt utmarksbeite slik som her.

Vi gratulerer !

Hva om vi skjøt 3 gauper i Finnmark?

Viltforvalter Gunnar Henriksen og utmarksfullmektig Jens Halvorsrud

Gaupa er aktuell som aldri før. I Hedmark felles ei gaupemor med 2 unger, og de etterfølgende presseoppslag fører til at gaupa blir totalfredet i Sør-Norge. I Troms spiser gaupene så mye sau at fylkesmannen har godkjent skuddpremieordning for gaupa. I Finnmark dreper gaupa kattene til folk i Lebesby, forsyner seg av søppel i en garasje i Tana, poserer for fotografer i Porsanger og passerer foran bilene til folk langs riksveien i Alta. På løvebakken diskuteres Rovviltmeldingen og hvordan vi skal forvalte en art som vi vet altfor lite om.

Rovviltmeldingen

I en tilråding fra Miljøverndepartementet 24. januar 1992, ble Rovviltmeldingen framlagt (Stortingsmelding nr. 27). Her står det blant annet at gaupa anses som «fredet i hovedsak» siden det er så kort jakttid på den. I og med at den er «fredet i hovedsak», vil en også kunne erstatte de skader den måtte gjøre på tamrein og bufe. I følge meldingen skal gaupejakta en gang i framtiden reguleres ved kvoter fastsatt av fylkesmannen. Jaktperioden skal fortsatt være 1. februar - 1. april. Dette til tross for at en kan lese i den samme meldingen at svenske undersøkelser tyder på at gaupeunger som mister mora i mars vil få økt dødelighet.

Gaupa har en usikker status i Norge

I Direktoratet for Naturforvaltnings rapport om «Truede virveldyr i Norge» fra 1988, får gaupa status som usikker. Gaupa forekommer over det meste av landet, men er vanligst i Trøndelag, Nordland og Troms. I Finnmark er utbredelsen sparsom. Til kategorien usikker regnes arter der kunnskapen om bestandsstørrelse og bestandsutvikling er utilstrekkelig, men der det er grunn til å tro at negative forhold virker inn. Hit regnes også arter hvor bestandssituasjonen i Norge er lite kjent, men hvor forhold i andre land gir grunn til årvåkenhet. Gaupa faller godt inn under begge disse kategoriene. I den overordnede målsetting for all viltforvaltning, skal en arbeide med å sikre bestanden også av gaupe i Norge, og dette arbeidet skal ta utgangspunkt i artens kjerneområder. Dette vil helt sikkert by på store utfordringer, siden en kan lese i Rovviltmeldingen at en ikke kan peke ut de viktigste kjerneområdene for gaupe i Norge i dag.

Gaupa blir fredet i Sør-Norge

Det skinner igjennom i Rovviltmeldingen at en egentlig ikke vet noen ting om hverken bestandssituasjon eller bestandsutvikling for gaupa. Dette fikk vi dokumentert i praksis da det ble felt 3 gauper på Østlandet en måned etter at meldingen ble lagt fram. Denne fellingen førte til at Miljøverndepartementet den 25. februar innførte totalfredning av gaupe i Sør-Norge. Bakgrunnen for fredningen står å lese i en pressemelding som ble utgitt samme dag; "...gaupebestanden i Sør-Norge er sårbar, og fri jakt ut mars, slik den fastsatte jakttiden åpner for, kan føre til lokal utryddelse." Hva hadde skjedd om disse tre gaupene hadde blitt felt i Finnmark?

Hvor mange gauper har vi i Finnmark ?

Fylkesmannen mottok 15 sikre gaupemeldinger fra Alta kommune i 1991. I tillegg fikk vi inn én melding fra Lebesby og én fra Porsanger kommune. Gaupemeldingene de siste 4 åra viser at vi har en liten stamme som yngler i Alta (tabell 1). Sporadiske meldinger i andre kommuner kan være dyr på streif fra Alta-stammen, men det er mulig at yngling skjer også andre steder i fylket..

Gaupa har i mange tilfeller vist seg lite sky, og den har flere ganger blitt sett nær tettbebyggelse, på gårdstun og på veier. I Lebesby og spesielt i Alta har den flere ganger passert foran biler, og i

Tabell 1: Vurdering av antall gaupe i Finnmark ut fra innkomne meldinger i 1988-91

Region	Absolutt min.				Sannsynlig min.			
	88	89	90	91	88	89	90	91
Vest-Finm.	2	1	6	3	2	1	7	3
Indre Finm.		1				1		
Tana-omr.				1				1
Sør-Varang.								
Tilsammen	2	2	6	4	2	2	7	5

Porsanger ble det sogar tatt et bilde for et par år siden av ei gaupe på et gårdstun. I Lebesby blir det hevdet at gaupa har drept flere katter i høst/vinter, og 24. februar meldte avisa Finnmarken at gaupa har vært på besøk minst 3 ganger i en garasje i Tana kommune. Likevel ser folk i Finnmark stort sett med nysgjerrig velvilje på gaupa, og her opplever vi i liten grad det rovdyrhatet som forekommer i enkelte fylker i Sør-Norge.

Gaupa er en nykommer i Finnmark

Gaupa er en relativt ny art i Finnmark. Etter det vi kjenner til har det fram til begynnelsen av 1980-åra kun vært streifyr i fylket. Streifyrene i Alta har trolig kommet fra Kvænangen i Nord-Troms hvor det har vært observert gauper fra sist på 70-tallet, og der den første gaupa ble skutt på Naviteidet i Kvænangen vinteren 1981/82. Heggberget og Myrberget viser på bakgrunn av en undersøkelse blant viltneemdene i Troms en nedgang i gaupebestanden i Troms i perioden 1971-1977. Mye tyder på at gaupa fikk fotfeste i Altaområdet i slutten av 70-åra/begynnelsen av 80-åra.

I begynnelsen på 1980-åra opplevde vi også en økning i harebestanden i Finnmark, som en direkte følge av at skabben hadde redusert revebestanden. I følge litteraturen er hare en av de viktigste næringskilder for gaupa.

Den første gaupa blir skutt i Finnmark

De første offisielle spor-registreringene i Alta ble utført i Storelvdalen (Gønges-holmen) i Altaelva 30.03.1984. Ryktene om gaupe i Alta hadde da allerede pågått i flere år.

Fra vinteren 1984 ble det gjort flere observasjoner, både spor- og synsobservasjoner, og den 14. april 1985 ble den første gaupa skutt i Alta. Det var en voksen hann som måtte bøte med livet i Skomakerdalen mellom Tverrelvdalen og Stilla.

Høsten 1985 ble den første yngling dokumentert, og meldinger om både spor- og synsobservasjoner ble etter hvert mer "vanlig". Vinteren 1986/87 hadde Fjelltjenesten i Alta kontakt med to familiegupper. Det ble skutt en voksen hanngaupe i Kåfjorden vinteren 1987, og en voksen hangaupa i Tverrelvdalen i Alta både vinteren 1989 og 1990. Sistnevnte var i følge med en hunngaupa som jegeren unnlot å skyte. I løpet av en periode på 5-6 år, ble det således felt 4 gauper i Alta.

Gaupeskader på sau og rein

Analyser av mageprøver fra felte gauper, viser at rådyr og reinsdyr er de viktigste byttedyrene til norske gauper. Nyere undersøkelser fra Sverige viser at gaupe (og jerv) var de største predatorer på radiomerket tamrein i Nord-Sverige.

I Finnmark har vi en svært liten rådyrstamme, men desto flere tamreim. Likevel har vi dokumentert svært få gaupe-skader på rein. Dette kan skyldes at reinen holder seg i mer åpne områder, mens gaupa liker seg best i tett skog. Et annet forhold kan jo være at det er for få gauper i fylket til at de kan gjøre nevneverdig skade, og at det har vært rikelig med alternativ føde som f.eks. harer. I 1990 ble 2 reinsdyr i Alta dokumentert som muligens drept av gaupe og 2 andre dokumentert som sannsynlig drept av gaupe. Skadene på sau er også beskjedne, og de skadene som forekommer finner vi i Alta.

I 1989 ble et lam fra Talvik og to lam fra Kviby i Alta kommune dokumentert drept av gaupe, og i 1991 ble én sau dokumentert drept av gaupe i Loppa kommune. I Rovviltmeldingen foreslår departementet at det skal utbetales erstatninger for skader på tamrein og bufe som er forvoldt av gaupe. Vi håper dette vil bedre vår kunnskap om gaupa gjennom hyppigere gaupemeldinger fra næringsutøverne og at fjelltjenesten blir tilkalt ved mistanke om gaupe-skader.

Gaupeprosjekt i Alta

I 1990 ble det gjennomført en undersøkelse som tok sikte på å kartlegge bestanden i kommunen. Alta byr på gode, men begrensede gaupe-biotoper; trange, ulendte daler med kragg-furu, tette bjørkelier, blokkmark og steile åser. Undersøkelsen kom fram til et minimumsanslag på 6 gauper i kommunen, mens det sannsynlige minimum er 7-8 dyr. Blant disse 6 dyrene var det sannsynligvis 2 par. Vi håper at dette prosjektet kan følges opp i 1993, med en like grundig undersøkelse.

Er det grunnlag for gaupejakt i Finnmark ?

Det felles omtrent 1 gaupe pr. år i Finnmark, og så langt vi kjenner til er det hittil bare blitt felt hangauper. I ett tilfelle har en jeger bevisst spart hunddyret og kun felt hannen, men avskyting av alle de andre hangaupene skyldes trolig tilfeldigheter. Vi tror ikke at gaupe felles ulovlig i særlig grad i vårt fylke, men vi har mistanke om at 1 gaupe kan ha blitt ulovlig felt før jakta tok til i år. Avskytingen har neppe hatt negative konsekvenser for fylkets gaupebestand som sådan, men ved økt interesse for gaupejakt og ved felling av hangauper, kan gaupa forsvinne fra fylket. Derfor er det viktig at det snarest mulig blir gjennomført kvoteregulert jakt for gaupe. Fylkesmannen må bestemme hvor mange gauper som kan felles innenfor et gitt område pr. år, og det må innføres en rapporteringsplikt for felte gauper.

I områder hvor det er lite gaupe, eller hvor en ønsker at gaupa skal etablere en bestand, bør jakt ikke tillates. Slik kan en unngå beskatning i områder hvor man er usikker på bestandsstørrelse /-bestandsutvikling, for så å fastsette kvoter i områder hvor en har et datagrunnlag som gjør det forsvarlig å felle gauper. Pr. idag er kunnskapen om gaupebestandens størrelse og utvikling i Finnmark for dårlig til at vi ville ha åpnet for en kvotejakt. I alle fall er kunnskapen for dårlig til at vi kan forsvare å opprettholde dagens ordning med fri jakt i 2 måneder.

Vår fremste gaupeforsker i Norge, Tor Kvam, hevder i sin doktoravhandling at den største faren for gaupa i Norge er for hard beskatning og begrenset næringsstilgang. Han mener imidlertid at dagens jaktregulering er være tilfredsstillende til å forhindre overbeskatning av gaupe, og så lenge rådyret og andre hjortevilt utvider sin utbredelse synes ikke gaupepopulasjonen å være i fare.

Kvotejakt på gaupe i Finnmark ?

En ordning med kvotejakt ble lansert av DN allerede i 1989 (Rundskriv 1/89), men dette er fremdeles på forslagsstadiet. På bakgrunn av den usikre bestandssituasjonen for gaupa i Finnmark bør Statens Skoger vurdere å innføre kvotejakt på gaupe på statsgrunn i Finnmark.

Gaupe i dyrepark. Foto: P. Granberg.

ET ÅR MED ØRNEPARET

Morten Ree og Egil Nilsen

.....Den gamle kongeørnhoa løfter brått hode og stirrer mot kamouflasjehytta, det strømmer inntrykk av villmark og styrke mot oss når vi møter den stolte fuglens blikk, ravnene roper nervøst fra tretoppene rundt oss.....

Dette er en beskrivelse av en naturopplevelse som vi har vært så heldig å få oppleve flere ganger de siste årene. Vi er i den heldige situasjon at vi har et hekkende kongeørnpar i rimelig nærhet fra der vi bor og kan følge disse vakre fuglene gjennom året under hekkesesongen og på vinterforingsplassen.

Vår

I første halvdel av mars begynner ørneåret ved at vi er på plass i utkanten av hekkeområdet for å iakta kongeørnparets parringslek og kartlegge deres valg av reirplass. I løpet av mars er hoa i gang med rugingen. Vi kan da oppleve å se henne ligge hardt rugende i rykende snøstorm, som farger dens rygg hvit, for så neste dag å se den ligge i sterk vårsol innrammet av grønt friskt furubar som de så møysommelig har pyntet reiret med. Slike skiftninger i været er ting som man må regne med når eggleggingen starter så tidlig på året. Og skal man klare å fostre opp en til to unger og få dem på vingene og sterke nok til å møte en ny vinter, så må eggene legges på senvinteren.

Fram mot klekking har nå hannen en stri jobb med å skaffe nok mat både til seg selv og til den rugende hoa. Det kan gå alt fra 2 til 6 timer mellom hvert måltid. Ofte hører vi et tynt rop fra berget når han får øye på sin make. Som regel er det en rype eller hare som blir tilbudt den trofast rugende kongeørnhoa. På ekstra varme vårdager kan hun kaste seg ut av reiret og strekke ut vingene i seilflukt innover jaktterrenget. Det gjør nok godt å bruke vingene litt etter uker med ruging, mens sola holder varme i eggene. For noen år siden opplevde vi å se to ravnner lande på ørnereiret og hakket i stykker eggene mens hoa var borte fra reiret. Dette skal vist være svært sjeldent tilfelle da kråkefuglene har stor respekt for å komme nær kongeørnens reir.

Sommer

Det er med stor spenning vi imøtegår første halvdel av mai. Det er i denne perioden vi får svar på om rugingen har gitt resultater. De år hekkingen har vært vellykket har det alltid blitt født to unger i dette reirområdet. Noen ganger blir det kun en tilbake som får luft under vingene til høsten. Det er alltid et stort øyeblikk da vi gjennom scoopet kan se de hvite dunungene for første gang.

Siste halvdel av juni er tiden for å få ringmerket ungen(e). Dette er en meget spesiell dag. Dagen da vi beveger oss inn i den "forbudte" sonen, og tar over foreldrenes plass ved siden av ungen(e). Det er stor spenning knyttet til denne oppgaven, som bør skje så raskt og effektivt som mulig. Kongeørmspesialist Jan Ove Gjærshaug ved NINA er mannen som vi har brukt til å foreta selve ringmerkingen, mens vi samler nyttig informasjon om byttedyrvalg rundt om i reirområdet. Etter at vi har trekt oss tilbake har vi alltid en verdifull samtale med Jan Ove om forskjellige opplevelser med ørn og andre ting som foregår i naturen. Noe som her kan nevnes er den store hekkeaktiviteten av småfugl i reirområdet. Det er helt tydelig at de finner trygghet ved å hekke i ørneparets nærhet. Et år fant vi blant annet reir av Bergirisk med store unger bare to meter over ørnereiret.

Høst

I månedsskifte juli/august er tiden kommet for at ungen(e) skal på sin første flyvetur. Etter noen uker med trening på reirkanten skal det endelig bli luft under ungfuglens vinger. Kun en gang har vi vært tilstede å sett den slippe seg ut fra reiret.. Det er en god følelse når vi vet at ungen(e) har klart seg gjennom reirperioden og er plassert i det ulendte terrenget som omgir reirområdet. Sjansene for å bli utsatt for miljøkriminalitet er tross alt mindre når den har forlatt reiret, selv om rovfuglunger viser lite sky adferd de første dagene i terrenget.

Det er en egen ro og eleganse over ørneparets aktivitet. Til tross for sin størrelse er de svært anonyme. Bortsett fra tiden før ruging, hvor det er en god del luftakrobatikk under parringsleken, så er det vel tiden like etter ungen(e) har forlatt reiret som kan medføre at de blir lagt merke til. Da kan ungfuglen i sin iver etter mat fly i mot foreldrene når de kommer med mat og det medfører en del skrik og flaksing i luften. Men det går ikke så lang tid før de voksne fuglene trekker med seg ungen(e) på jakturer innover fjellheimen.

Vinter

Mens kongeørnparet lærer sine avkom å jakte utover høsten så går vi og stunder på å få et nytt møte med ørnefamilien. Dette skjer som regel etter at kong vinter har festet grepet, det vil si i siste del av november. Da legger vi ut de første kiloene med kjøtt og spekk og sitter i spenning og venter kun 15 m unna.

Vi er på plass ennå mens det er stummende mørkt, men det er ingen garanti for å få oppleve et ørnemåltid foran oss når det lysner av dag. Mange ganger må vi nøye oss med å studere den mistenkelige ravnens glupskhet, eller se på alle småfuglene som holder til på foringsplassen ved kamuflasjen.

Det går sjelden mer enn en uke før vi endelig kan få et gjensyn med "våre" ørner. Etter å ha drevet vinterforing i 7 vintre så har det blitt mange timers ørneopplevelser, men allikevel gir det like sterke inntrykk år etter år. Spesielt det å se igjen den ringmerkede ungen som vi har fulgt gjennom hele sommeren gir en ekstra gledesfølelse. Vi får også besøk av andre ungfugler som vi ikke kan stedfeste hvor de kommer fra ettersom de ikke bærer noen ring. Derimot har vi hatt ringmerket havørn på besøk, den var født på Nærøy utenfor Vikna i N-Trøndelag.

Når man endelig sitter og nyter synet av disse luftens konger glemmer man fort strevet med å dra til skogs med omlag 7-800 kg mat i løpet av vinteren. Selve foringen avslutter vi som regel ut mars måned. De gamle ørnene forsvinner mer og mer når det nærmer seg hekkesesong. Det kan virke slik at de foretrekker friskt ferskt kjøtt når rugingen på ny skal innledes i ørneberget, noe som forhåpentligvis gir oss nye unger å stille kikkerten mot utover sommeren og tilby et måltid ved kamuflasjen under kommende ørneår.

KAMP MOT TUNNELPLANER I FRANSKE BJØRNETRakter

Franske naturvernere har klart å forhindre planer om en åtte kilometer lang tunnel gjennom Pyreneene. Tunnelen skal starte nær en nasjonalpark på den franske siden, og naturvernet frykter at de få gjenlevende bjørnene i disse fjelltraktene blir berørt av inngrepet. Grunnlaget for tunnelen er to timers avkorting av reisetiden for biltrafikken mellom Frankrike og Spania, og man regner med at tusen lastebiler vil passere daglig.

En domstol fant at regjeringen ikke hadde fulgt opp et EF-direktiv som pålegger myndighetene miljømessige konsekvensutredninger ved større byggeprosjekter.

Lokalpolitikere fortviler over avgjørelsen, og den franske regjering er splittet i synet på hvorvidt saken skal ankes. Men foreløpig har vernesiden fått medhold, og det ser litt lysere ut for de tretten gjenværende bjørnene i Pyreneene. Det var godt over tusen bjørner i dette fjellområdet tidligere, men i slutten av forrige århundre sank tallet dramatisk på grunn av jakt.

(New Scientist)

ANNONSERING AV UTSTOPPEDE DYR/SKINN/DYREDELER

av

Hans-Jørgen Wallin Weihe

Som et ledd i arbeidet med å få en oversikt over markedet for utstoppede dyr, skinn og dyredeler startet jeg fra november 1992 en systematisk gjennomlesning av aviser. Jeg konsentrerte meg om Aftenposten, Gudbrandsdølen og Villmarksliv, men så også igjennom enkelte nummer av andre aviser (Dagens Næringsliv, Dagbladet, Dagningen og VG), men foretok her ikke noen systematisk lesing. Både i Aftenposten og Gudbrandsdølen ble annonser lest igjennom for hele måneden. Villmarksliv ble gjennomgått for desember 1991 og alle nummer for 1992 (12 måneder).

Til å begynne med antok jeg at annonser i Aftenposten kun fantes under dyr jakt fiske, men jeg oppdaget den 10/11 at det også fantes interessante annonser under "kunst-antikviteter". Da fant jeg et løveskinn med hode annonsert midt i mellom "meget stor og pen hvit spisestue for 12" og "Gml. skips salongbenk". Den samme annonsen gjentok seg også den 11/11-92. I Gudbrandsdølen fant jeg en annonse i løpet av måneden og det samme i annonseavisen Stikka. Begge skjulte seg blant avisenes "småannonser". De fleste av annonsene fant jeg i måneds-tidskriftet Villmarksliv (63 annonser) og deretter i Aftenposten (16 annonser). Disse tallene inkluderer 6 annonser for utstopping utføres og 1 annonse for prepareringskurs og et for kurs i garving.

Det meste av det som blir annonsert er vilt som ikke er fredet. Eksempler på dette kan være svartbjørn (fra Nord Amerika), utstoppet rev, mink, mår, rype, tiur, orrfugl osv. I de tilfellene det er annonsert fredet vilt slik som havørn, hubro osv. er det svært ofte skrevet i annonsene at dette er "lovlig", eller at det foreligger tillatelse fra Direktoratet.

I annonser er det vanligst at det oppgis telefonnummer, en del oppgir adresse og en sjelden gang oppgis billett merket. Det siste er den mest anonyme måten å få kontakt med selgere på. Et eksempel på dette er en annonse fra Aftenposten 11/11- 92 da det ble annonsert etter utstoppet fossefall. Det er ikke urimelig å tro at en kjøper/selger som ønsker anonymitet vil bruke billett merket metoden. Når dette er sagt kan det naturligvis ikke utelukkes at det ligger andre årsaker bak. Det kan f.eks. være praktisk å hente annonsesvar samlet. Ikke alle vil være tilgjengelig på telefon. Annonsen blir også kortere enn dersom man oppgir en adresse.

Svakheter ved undersøkelsen

Det er åpenbart en svakhet med undersøkelsen at den kun har foretatt registreringer over en måned i dagspressen. Antallet tidskrifter og aviser har også vært begrenset. Jeg vil anta at det kan være sesongmessige variasjoner i annonseringen.

Andre tidskrifter som dreier seg om jakt og friluftsliv vil

antaglig også være populære annonseplasser. I dagspressen vil jeg anta at Aftenposten er den mest populære. Jeg vil imidlertid ikke se bort fra at det kan være betydelig annonsering i enkelte andre aviser. Ikke minst vil jeg anta at dette kan være tilfelle for større regionsaviser.

En skal heller ikke se bort fra at det finnes annonsering innen tidsskrifter med andre målgrupper slik som f.eks. spesialtidsskrift innen hotellnæring etc.

Få som går igjen

Det er få telefonnummer som går igjen i annonsene. For det meste er det personer som annonserer en gang. Enkelte er imidlertid gjengangere og noen driver omsetting av utstoppede dyr, huder etc. som en ervervsmessig virksomhet.

Registrert etter telefonnummer:

Oppgitt en gang	49
Oppgitt to ganger	10
Oppgitt tre ganger	0
Oppgitt fire ganger	3
Oppgitt seks ganger	1

Hvilke dyrearter annonseres

Annonsene var dels samleannonser der det ble annonsert flere dyr til salgs på en gang. Profesjonelle utstoppere annonserte flere ganger på denne måten. En del samlinger ble også annonsert på denne måten. Det dominerende var allikevel annonser der en opptil to tre dyr ble annonsert. Annonsene fordelte seg på:

Bjørn (svartbjørn)	1 annonse
Bjørneskinn	1 annonse
Bjørneskinn (brunbjørn)	1 annonse
Bjørneskinn (svartbjørn)	4 annonser
Bjørnunger	3 annonser
Bjørneunger (svartbjørn)	2 annonser
Ekorn	1 annonse
Elggevir	1 annonse
Elghoder	6 annonser
Ender (diverse)	1 annonse
Fjellvåk	1 annonse
Fossefall	1 annonse
Fugler diverse norske	2 annonser
Fugler diverse utenlandske	2 annonser
Gaupe	4 annonser
Hare	1 annonse
Havelleand	1 annonse
Havskilpadde	1 annonse
Havørn	1 annonse
Heilo	1 annonse
Hjortehoder	5 annonser
Hornugle	1 annonse
Hubro	3 annonser

Høsehauk 2 annonser
Isbjørnskinn 1 annonse
Jaktfalk 2 annonser
Jerpe 2 annonser
Jerv 3 annonser
Kongeørn 1 annonse
Landskilpadde 1 annonse
Løveskinn 2 annonser
Mink 6 annonser
Moskusokseskinn 4 annonser
Mår 15 annonser (også salg til utstopping)
Mårhundskalle 1 annonse
Nøtteskrikevinger 4 annonser (kjøp av)
Orrhane 8 annonser
Orrhanehaler 4 annonser (kjøp av)
Orrhøne 8 annonser
Perleugle 1 annonse
Rein 1 annonse
Reinshode 1 annonse
Rødrev 8 annonser
Røy 8 annonser (inkluderte også salg av vilt til utstopping)
Røyskatt 1 annonse
Rype 10 annonser
Rådyr 1 annonse
Rådyrhoder 4 annonser
Sebraskinn 1 annonse
Spurvehauk 1 annonse
Stokkhanand 1 annonse
Tiur 11 annonser
Ulv 1 annonse

Fredede og truede dyrearter

Som det fremgår av oversikten over annonseres det en rekke truede og fredede dyrearter. En del annonser er også så uspesifikke at det er umulig å si om de dreier seg om slike dyrearter. Eksempler på dette finner vi i Villmarksliv 1-92 der annonseteksten lyder "samling selges hel eller enkeltvis, fra Villmarksliv 6-92 der det annonseres "div. ender" og i en annen annonse i samme nr "utstoppede fugler norske og utenlandske" .

For en som er opptatt av vern kan det virke ille når det annonseres til salg en utstoppet ulv (Gudbrandsdølen). Dette kan meget vel dreie seg om utenlandsk felt vilt, eller lovlig felt norsk. Ulven vil ikke nødvendigvis være hverken fredet, eller truet der den er felt. Det samme kan være tilfelle når det annonseres til salg bjørneskinn etc.

Det er imidlertid rikelig med truede og fredede norske dyrearter i annonsene. Mange av disse kan være tilegnet på lovlig vis. F.eks. kan dette ha skjedd ved at de er fanget før fredning har inntrådt, har blitt drept i ulykker som f.eks. kollisjoner med kraftledninger, eller felt med tillatelse fra direktoratet. Det er nødvendig å gå inn i hver enkelt sak for å kunne si om ulovlighet foreligger.

Seiv om det ikke foreligger ulovlige forhold vil det kunne være uheldig at omsetning av truede og fredede dyrearter foregår. Det

vil være mulig å skjule ulovligheter i markedet og det vil være naturlig at vanskelig tilgjengelige produkter oppnår høy pris. Det siste vil gjøre ulovlig jakt fristende. Det kan være illustrerende at de høyeste prisene i annonsene var for jerv med kr 25.000,- og jaktfalk med kr 20.000,-. I en annonse ble riktignok svartbjørnskind annonsert til kr 20.000,-, men dette var sammenlignet med andre priser for samme produkt helt ekstraordinært. Antagelig en håpefull trofejeger som håpet på finansiering av nord amerika turen. I andre annonser for slike skinn varierte prisene mellom 4.500 og 10.000,-.

Prisforlangende for fredede /truede dyrearter var i de fleste tilfelle ikke oppgitt. Noen flere eksempler på slike prisforlangende:

Gaupe kr 9.000,- og kr 10.000,-
Havskilpadde kr 7.500,-
Havørn kr 15.000,-, kr 15.000,- og kr 3.500,- (gammelt eksemplar)
Landskilpadde kr 7.500,-

Omsetning til mange formål

De fleste salg dreier seg om utstoppede dyr som selges til dekorasjonsformål. Det er tiurer og ryper til bokhylla, rødrev til kroken i stua og elghoder til veggpynt. Det er imidlertid åpenbart at det også finnes samlere. Drømmen om å ha norges fugler komplett i bokhylla finnes nok hos noen ganske få. Når man samler slik kan det være fristende å gå over streken i jakten på det sjeldne.

De mest kapitalsterke oppkjøpere finnes trolig blant hoteller og andre instanser som ønsker noe dekorativt til lobbyen etc. Den mest spesielle dekorasjon jeg har sett i den retning fant jeg i et gartneri uten for Hamar som blant annet hadde en giraff utstilt inne i gartneriet.

Det finnes også samlere som er ute etter hodeskaller. Et eksempel på dette var en annonse jeg fant der en mårhundskalle ble annonsert. Noen ønsker også fine fjær til dekorasjonsformål, eller fluebinding. For noen år siden møtte jeg en ung mann som stolt fortalte meg at han hadde lagt ut på sin jakttur for å få tak i "sånne fugler med fine fjær". De egnert seg til fluebinding. Enkelte fuglearter som f.eks. nøtteskrike blir jaktet etter av nettopp denne grunnen.

Internasjonalt marked

Hverken løveskind, sebraskinn, svartbjørn, skilpadder eller "utenlandske fugler" stammer fra Norge. Markedet er internasjonalt og det eksotiske tiltrekker nok mange. En del regler har vi internasjonalt for å hindre omsetning på tvers av landegrensene. Det er ikke urimelig å tro at det her kan skjule seg omsetning av truede arter. Vi vet f.eks. at mange havskilpaddearter er truet både av forurensing, jakt og fiskerier.

Pressedekning av mulig ulovlig jakt/preparering

I løpet av perioden jeg gjennomgikk annonser i dagspressen var en sak med mistanke om ulovlig preparering slått opp i pressen. I avisen Dagingen 17 november ble den slått opp under følgende tittel " 200 fuglar og dyr beslaglagt". Saken ble også slått opp i riksavisene og omtalt i NRK. Det var slående at det var en rekke annonser for utstoppede dyr før oppslaget, men svært få etterpå. Dette kan naturligvis være tilfeldig, men det kan også ha med at slik omsetting fikk negativ omtale.

I avisomtalen fra saken ble det skrevet om mistanke om ulovlig jakt. Bildene av beslaglagt materiale viste utstoppet grevling og tiur. Begge dyrearter som ikke kan sies å være truet. Det ble imidlertid opplyst at også en del rovfugler var beslaglagt.

Min foreløbige hypotese er at omsetning av alle typer utstoppede dyr blir påvirket av slik negativ omtale. Det krever imidlertid er mere langvarig analysering av annonsemarkedet for å si noe sikkert.

Regulering av omsetningen

Vi kan trekke ulike konklusjoner av de virkninger jeg antar at pressedekningen har. Dersom man ønsker å få bort all omsetning av utstoppede dyr vil en slik "stempling" være gunstig. Et slikt standpunkt kan begrunnes ut fra at man da vil få bort omsetning som alltid vil inneholde et potensiale for innhold av uheldige produkter.

Vi kan imidlertid også trekke den konklusjon at dette illustrer behovet for regulering av omsetningen. For preparanter og kunder vil det kunne være betryggende å vite at en kjøper "lovlig" felt vilt. Selv finner jeg en slik løsning riktigere. Vi kan også se på annonsene at mange annonsører og antagelig også kjøpere er opptatt av spørsmålet. Det burde være et minimumskrav at salg/kjøp av fredede og truede dyrearter var godkjente og registrerte. Det beste hadde antagelig vært om alle salg kom inn under ordningen.

En slik registreringsordning kan skje hos en offentlig myndighet som f.eks. politi/lensmannsetat og finansieres gjennom en egen avgift. Ved salg bør det stilles krav om at det oppgis når viltet er felt/ under hvilke omstendigheter det er funnet og evt. tidligere registrerte salg. I de tilfeller det ikke kan oppgis betryggende data bør viltet kunne beslaglegges.

Hvordan kan naturvernere følge opp ?

En åpenbar måte vi som naturvernere kan følge opp på er ved å systematisk følge med i avisenes annonsespalter. I de tilfellene vi ser annonser der det dreier seg om fredede/truede dyrearter bør vi følge opp ved å ta kontakt med annonsøren. Når vi gjør dette bør vi oppføre oss på en skikkelig måte. Det vil ikke tjene vår sak dersom blir moraliserende og sjikanerende. Spørsmål om når viltet er felt og i de tilfeller dette skriver seg fra tiden

etter fredning om det foreligger tillatelse fra direktoratet, burde imidlertid alle kunne tåle. Det er eksempler på at man har fått til svar at viltet er "ferskt" og at det tydelig ligger i svaret at det her dreier seg om et "mistenkelig salg". I slike tilfeller bør saken selvfølgelig følges opp. Det er også naturlig å ringe inn når det som i Aftenposten sto annonsert "gedigen nytstoppet hubro". Som regel vil det nok i slike tilfelle dreie seg om fallvilt, men innimellom kan det være snakk om ulovligheter.

Billet merket annonser er også i utgangspunktet noe som bør undersøkes. Det har ikke vi noen mulighet til, men politiet bør sjekke slike annonser for å se om det foregår ulovligheter. Ofte vil nok politiet være avhengig av henvendelser for å bli oppmerksom på slike annonser.

Kilder:

Aftenposten, alle nummer november måned 1992
Dagbladet, 5 nummer november 1992
Dagningen, et nummer november 1992
Dagens Næringsliv et nummer november 1992
Gudbrandsdølen, alle nummer november måned 1992
Stikka (annonseavis)
Villmarksliv nr 12/1991 og alle nr 1992
Vårt Land 2 nummer november 1992

Noen fakta om ulven i USA og Canada

Stig Anderson

Vi hører ofte det snakkes om at ulven fortsatt desverre er det mest truede rovdyr i Norden. I USA og Canada derimot, regjerer ulven over enorme landområder, og flere steder er ulven stigende i antall.

Det canadiske og amerikanske folk er i økende grad positive til ulven. Tall og fakta i stykket er hentet fra det canadiske bladet "Canadian Wolf Defenders", samt det amerikanske bladet "WOLF!".

Canada:

Landet har et totalt antall ulv på mellom 45.000 - 60.000 individer. Antallet har økt i 1980-årene, noe som skyldes redusert jakt på arten. For 10 år siden ble det skutt ca. 4000 ulv årlig på lovlig vis, idag er antallet halvert. Ulvestammen på Labrador-halvøya i det østlige Canada består av 2000-5000 dyr. Delstaten Quebec opererer ikke med konkrete tall, men området består av en mengde øde skogs-og viddeområder, og dessuten er det opprettet en rekke større naturreservater samt parker, slik at det ikke vil være urimelig å operere med et totalt antall ulv på mellom 3000-5000 individer for delstaten. Beveger vi oss vestover og innover i Canada, kommer vi til delstaten Ontario. En delstat med et flatemål på det dobbelte av Norges størrelse, og en ulvebestand på 8000-9000 individer. Også i Ontario har man opprettet større naturreservater, et av dem er Algonquin Provincial Park. I de fleste av disse reservatene er ulvene fredet, men mange blir derimot skutt i det de forlater parken for å lete etter byttedyr utenfor parken. Av Algonquins ca.30 etablerte ulvepar blir ca. 30% av individene skutt ved at de følger rådyr/hjort på vinterbeite utenfor parkens grenser.

De canadiske præriestatene Manitoba og Saskatchewan har et antall ulv på henholdsvis 4000-6000 og 43000 individer spredt over sine enorme skogkledde ødemarksområder, og da særlig mot nord. Ulvetettheten i sør er redusert grunnet oppdyrket prærieareal.

I Manitoba skyter jegerne årlig 50-100 ulv. I tillegg fanger "trappere" ytterligere 150-300 dyr årlig. Ulv tillates skutt fritt uten lisens fra myndighetenes side. En ulv kan skytes pr. jeger i periden sept. til mars. Ulvers angrep på husdyr har vært et problem i Manitoba, men i 1984 ble det fra myndighetenes side fastsatt direktiver som slår fast at farmere skal overlate avlvingen av "problemulv" til myndighetene. Det er ikke lenger tillatt bruk av gift, kun i kontrollerte former utført av myndighetene, dersom det ikke lykkes å skyte ulven eller å fange den i feller.

I delstaten Alberta lever ca. 4300 ulv, med størst tetthet i områdene mot nord samt i Rocky Mountains regionen. Alberta Fish and Wildlife Division la i januar 1992 fram sin omstridte forvaltningsplan for delstatens ulver, som fordeler seg på 440.000 km² ulveterritorium (til Sammenligning er Norges

flateinnhold 324.000 km²).-Hvert år tar jegere livet av ca. 500 ulv på lovlig vis, enten ved avskyting eller ved bruk av feller. Forvaltningsplanen konkluderer imidlertid med at dette tallet bør økes til oppimot 1.200 ulv pr. år. For å lykkes i denne økningen skal Fish and Wildlife Division sette i gang treningskurs for jegere, stille opp med utlevering av snarer/feller samt også muligens innføre skuddpremie. Utlegging av åte inneholdene gift vil også kunne bli aktuelt, men da kun i lokale områder, og under offentlig kontroll. Forvaltningsplanen indikerer en total ulvestamme på 4000 ulv, og for at man skal kunne nå dette tallet må det årlig avlives 20-25% av ulvestammen.

I de store fjell-og skogsområdene i Canadas delstat mot stillehavet, British Columbia, vandrer det 8000 ulv. Jakt på ulv er lovlig, men etter streng kvoteregulering og det er kun jegere, jaktguider, eller såkalte "outfitters" som har jakttillatelse. Delstatsmyndighetene har ikke oppmuntret kontroll med antall ulv i delstaten ved å innføre skuddpremie etc., men derimot har det vært diskutert å opprette fredningssoner for både ulv og andre rovdyr. Dette i tillegg til de naturparker - og reservater som allerede eksisterer. Eksisterende naturparker tilsvarer et flateinnhold på størrelse med Sveits. Gift blir benyttet ulovlig av privatpersoner, og enkelte mener at myndighetene bør iverksette tiltak for å redusere delstatens ulvestamme. En av grunnene til dette er at jegere klager over mindre vilt i noen nordlige områder. Myndighetene utelukker ikke fremtidige virkemidler for å redusere ulveantallet.

De to nordligste territoriene, Yukon og Northwest Territories ivaretar en ulvestamme på oppimot 1500 individer. En midlertidig forvaltningsplan for ulv i sørvestre deler av Yukon ble i januar 1992 lagt frem av Yukon Fish and Wildlife Management Board. Årsaken til ønsket om å redusere ulvebestanden er at antallet rein i området har sunket fra ca. 1500 til 780 i 1991. I 1989 ble et likelydende prosjekt, det såkalte "Finlayson Wolf Caribour Project" avsluttet. Etter 7 år med forvaltningsplan for reduksjon av antallet ulv steg antallet rein fra 2500 til 7500 individer. Fra 1982 og frem til 1989 ble antallet ulv redusert fra 215 til 40 stykker, og da fortrinnsvis ved jakt fra fly. Antallet ulv har imidlertid tatt seg opp igjen til ca. 180 stykker i det aktuelle området.

U.S.A.:

Alaska, USAs villmarksområde nr. 1, et område med mellom 700 og 900 etablerte ulvefamilier og et antall ulv på mellom 5900 og 7900 individer. Ca 70 % av hunnulfene produserer valpekull årlig, mens ca. 11 - 14% av Alaskas ulver årlig er offer for jegere og fangstmenn. Hovedmenyen for ulvene er elg, reinsdyr, steinbukker, fjellsau, hare og smånagere. I Alaska har det, og blir fortsatt drevet mye forskning og studier av ulven. Dette er for en stor grad blitt utført i Denali National Park Preserve i de sentrale deler av Alaska. En park med ca. 170 ulv som er fordelt på 15 etablerte par. I perioden 1986 - 1992 doblet antallet ulv i parken seg, fra 4 stk. til 8 stk. ulv pr. km², noe som hadde sammenheng med økning i reinsdyrstammen. Enkelte ulveflokker i området kan bli store i antall, og inneholde opptil 29 individer! Forskningsprosjektene viste også at 22% av de radiomerkede ulvene døde hvert år, og halvparten av disse ble drept av rivaler. Ulvene viste også stor

toleranse ved at 35 % av alle radiomerkede ulv forflyttet seg til andre etablerte flokker.

I den seneste tiden har det vært snakk om at ulv i South Central / Interior Alaska kan desverre gå mørkere tider i møte. The Alaska Dept. for Fish and Game har prøvd å få gjennomslag for sine planer om å redusere antallet ulv i enkelte områder med opptil 80 %, etter at det i 1991 ble tilrettelagt en strategisk plan for forvaltningen av ulv i Alaska. 7 forskjellige intensitetsgrader av ulveforvaltning ble fastsatt, alt fra total fredning til mer intensiv jakt og avskytning. Fra 1993 skulle det hele settes i gang. Men etter kraftige protester fra nasjonale og internasjonale organisasjoner og privatpersoner verden over er disse planene lagt på is.

Stater i det nordvestre USA og helt bort til Minnesota har fått ulven tilbake. Dette er ulv som har vandret østover fra Canada, og som nå etablerer seg sørover. I staten Washington, i det nordvestre hjørnet av USA, ble det gjort 21 observasjoner av ulv i 1991. Forskningsteam og forvaltningsmyndighetene har gått sammen med andre grupper for å legge forholdene godt tilrette, for ulv, både i staten Washington og ellers i de nordlige deler av Rocky Mountains. Også Washingtons guvernør Booth Gardner, arbeider aktivt for dette tiltaket samt en gjeninnføring av ulv til Olympic Penninsula. I mai 1990 ble det oppdaget 2 ulvehi i delstaten. De første aktive hi oppdaget siden 1975. Minst det samme antallet hi var aktive de 2 påfølgende år.

I delstaten Oregon ble ulven ansett som utryddet i 1940-årene, men er nå antakeligvis kommet tilbake. Yngling er ikke påvist enda, men såkalte ulvelignende individer er blitt observert. All observasjon og firskning i Oregon blir drevet på privat basis, inntil bevis er lagt til grunn for den første yngling. Da vil Oregon Dept. of Fish and Wildlife overta dette arbeidet. Staten Idaho, mot øst, har store ødemarksområder som er godt tilpasset ulv. 110 observasjoner ble gjort i 1991, deriblant en hardt skadet ulv som ble tatt vare på, men som desverre døde senere til tross for hjelp fra veterinær. En annen ulv var en beta-hann, som hadde forlatt en gruppe i Glacier National Park, for å søke etter en hunnulf. Ulven dekket et område på minst 1000 km². 72% av Idahos befolkning er positive til ulvens tilstedeværelse i delstaten. Et par ulv er blitt radiomerket i delstaten, og det er ikke meldt om husdyr drept av ulv.

Til Montana innvandret ulven fra British Colombia. Det første hiet ble oppdaget i Flathead River-området i 1982. 3 år etterpå etablerte det første ulveparet seg i Glacier National Park. Noen av disse ble radiomerket. Påfølgende vinter fant man 260 byttedyr drept av ulvene i området. 60 % av disse var "White-tailed deer" og 30% hjort. Delstaten har flere etablerte par og det totale antall ulv er 40 - 60 individer. Problematikk m.h.t. ulv / husdyrhold forekommer. I den siste 10-årsperioden har minst 9 ulv blitt skutt, da de er blitt forvekslet med "Coyote", eller prærieulver. En rekke observasjoner av ulv er blitt gjort, og det er tegn på at ulven er på fremmarsj, men på vanskelige kår til tross for sin fredning: De fleste landområder er private jordbruksområder med stort husdyrhold.

Minnesota er den delstat i USA, nest etter Alaska, som har flest ulv. Ca.

1500 - 1750 individer. De aller fleste befinner seg i nasjonalparker og i større villmarksområder mot nord og grensen til Canada. Ulven er fredet i delstaten og jakt blir ikke tillatt før antallet ulv i delstaten Wisconsin og Michigan (nabostater til Minnesota) passerer 100 stk. Men krefter er i sving for å stoppe økningen av ulvbestanden. Årsaken til dette er at antallet husdyr drept av ulv har øket 262% fra 1978 frem til 1989. Jeg viser forøvrig til ytterligere detaljer vedr. Minnesota i "Våre Rovdyr" nr. 3 - 92.

I Wisconsin finnes det 12 etablerte par med et totalt antall ulv på 40 individer. 7 - 8 av de etablerte parene fikk valper i 1990, og antallet synes å være muligens noe redusert de 2 påfølgende år. Flere ulv er blitt radiomerket. I løpet av våren - sommeren 1991 ble 10 ulv innenfor 6 av delstatens ulvepar radiomerket.

Delstaten Michigan er den siste delstat i USA hvor ulven finnes. Våren 1991 ble det oppdaget et kull på minst 6 valper på Michigans øvre halvøy. Dette er første gang på minst 40 år at ulv er blitt født i dette området hvor det nå befinner seg 12 - 20 individer. Samme våren ble det også for første gang på mange år, registrert et ulvekull på "Mainland" i Michigan, som er den sydlige delen av staten. Forveksling ulv / Coyote har forkommet. Jakt på coyote er tillatt, og dette har ført til at en ulv er blitt forvekslet med coyote og dermed skutt. Tiltak er satt i verk, for å opplyse jegere i området om ulvens fremgang i antall, for dermed å avverge slike forvekslinger.

Isle Royale (forøvrig omtalt i Våre Rovdyr 3-92) er av en rekke kjente ulveforskere benyttet som forskningsområde for å øke kunnskapsnivået om ulven. På denne amerikanske øya i Lake Superior har ulven hatt sitt tilhold siden 1949. Antallet har vært økende frem til 1980 - 1982, da antallet sank til 11 - 16 dyr. gentester gjort på 10 av 15 eksisterende dyr, viser at alle ulvene antakeligvis nedstammer fra den samme hunnulven. Man håper på at en økende elgbestand skal øke mattilgangen og samtidig med at 2 muligens 3 valper ble født i 1991, skal kunne øke sjansene for en fremtidig ulvestamme på Isle Royale.

Gjeninnføring av ulv til områder hvor ulven tidligere eksisterte, men hvor den nå er utryddet, er et hett diskusjonstema i USA og Canada. US Fish and Wildlife Service samt en rekke offentlige og private organisasjoner arbeider intenst med planer om å gjeninnføre til Yellowstone National Park i delstaten Wyoming i USA. Man har tenkt benyttet ulv fra Alberta eller British Columbia i Canada til denne gjeninnførselen. Både enkeltindivider samt individer i flokk har vært observert i nordlige grenseområder av parken. Man antar at ulven selv vil kunne finne veien til Yellowstone uten menneskets hjelp i løpet av noen år. Men til tross for dette arbeides det aktivt med en gjeninnførsel.

I Arizona er det utpekt 4 områder tiltenkt som ulveterritorier i delstaten. Også i delstatene Maine og Colorado er forberedelser satt iverk for en gjeninnførsel av ulven.

Gjeninnføringen til "The Maritimes", en del av delstaten New Brunswick på Canadas atlantehavskyst har vært foreslått, men protester fra

lokale jegere som ikke er villige til å dele sitt utbytte etter jakten på White-tailed deer, som det finnes rikelig av i området, med eventuelle ulver, ser ut til å kunne forsinke, eller i verste fall, velte hele prosjektet.

Man antok at den meksikanske ulven var utryddet i vill tilstand mot slutten av 1950-tallet. Det antas imidlertid nå at arten muligens vil kunne komme til å overleve, da det er gjort observasjoner av arten de senere årene.

Avslutningsvis bør det også nevnes at ulven ble sett på som utryddet på Grønland frem til 1978. Etter denne tiden er derimot ulv blitt observert jevnlig i de nordøstlige deler av øya. Det første ulvehiet ble påvist i 1990.

GODT NYTT OM ULVEJAKTEN I ALASKA

En beroligende melding til alle som ble oppskaket over den varslede ulvejakten i deler av Alaska. Vedtaket som ble fattet er nå lagt på is, og ingen massiv ulvejakt vil bli satt iverk. Årsaken til dette er den massive motstand dom myndighetene i Alaska har mottatt fra ulvevenner verden over, og naturligvis i USA.

Et lignende vedtak om ulvejakt ble også fattet noen år tilbake, men også det ble stoppet av massive protestaksjoner og trussler om boikott av Alaska som turistmål.

Det var den 17. nov. i fjor at "Alaska Game Board" annonserte vedtaket om iverksettelse av ulvejakt fra fly og helikopter, med den hensikt å øke hjorteviltbestanden, for dermed å bedre forholdene for hjorteviltjegere som driver jakt mot betaling av et godt honorar til staten Alaska.

Omfanget av denne varslede jakten ble imidlertid en god del overdrevet gjennom bl.a. presse og rykter. Områdene hvor jakten skulle foregå lå i "Fortymile" og "Delta"-områdene i det indre av Alaska, et område som representerer ca. 3,5% av staten Alaskas areal. Man antok at 300 - 400 ulv ville ha blitt skutt i perioden 1992 - 1993. Dette tallet representerer 5 - 7% av den totale ulvebestand i Alaska.

Det var en stund frykt for at så mye som 80% av ulvestammen i det indre og de sentrale sørlige deler av Alaska skulle avskytes, og mange så på vedtaket som meget kritisk. Men heldigvis var dette bare rykter, selv om et antall på nevnte 300 - 400 individer selvfølgelig er alvorlig nok.

Vedtaket ble heldigvis reversert, og det på grunnlag av en mengde protester fra bevisste mennesker som ønsker å bevare ulven, sikkert også mange fra Norge.

Bykle-ulven er endeleg heime

BYKLE: – Takk for at me fekk ulven heim att!. Eg vonar at svært mange, også byfolk på tur til Hovden, vil ta turen innom her i rådhuset for å sjå han. Me skal verne kring han på beste vis, og eg vonar han no får bli i Bykle.

* Hadde eg sjølv møtt ein ulv dersom eg hadde vore ute med børsa, hadde eg skote han, jamvel om det kunne ha endt med bot og det som verre er.

1889

Slik ordla ordførar Kay Jeiskelid seg under ei tilstelling i foajeen i Bykle rådhus i går. Representantar frå Kristiansand Museum hadde tatt turen nord til Setesdal for å overlevere ulvebeist som 11. desember 1889 vart felt ved Hovden. Dagen etter vart ulven frakta til Kristiansand, der det vart betalt 80 kroner for skinnnet. Vollmeister Hans Nordskog på Gimlemoen stod for utstopinga.

Bykle-ulven på plass i Bykle rådhus. Fra venstre museumsbystyrer Per Arvid Åsen, konservator Peter Valeur og Kay Holm, alle fra Kristiansand Museum, og kultursekretær i bykle, Astrid Rysstad.

Ved museet var det sëmje om å deponere ulven i kommunehuset då ein fekk førespurnad frå Bykle om dette. – Slit han med helse, var helsinga frå konservator Peter Valeur, som tok del i tilskippinga, som hadde samla store mengder nyfokne bygdefolk.

At ulven kjem til å få det godt i Bykle, rådde det berre ei meinining om. Kommunen har raust

sett av 50.000 kroner til føremålet, og dyret står no i ein glasmonter med ei 400 år gammel furu frå Hartevatn-trakten plassert ved sida av skåpet. Det er i tillegg bygd opp eit plattå av stein, gras og mose henta inn frå Bykleheiene. Kommuneingeniør Folke Nesland har hatt ansvaret for monteringa, saman med fagfolka frå Kristiansand.

* Hadde eg sjølv møtt ein ulv dersom eg hadde vore ute med børsa, hadde eg skote han, jamvel om det kunne ha endt med bot og det som verre er.

TRE OPPLEVELSER VED EN MYR

Tekst og foto: Paul Granberg

Året var 1954. Den 30. juni - omtrent midt på dagen, sto jeg som ung yrkesutøver og hogg tømmer ved kanten av ei lita starmyr. Det var fortsatt få sår etter mennesker i landskapet omkring. Bare et beskjedent traktorspor de åtte - ni kilometrene fra bygda og hit. Ellers sto kvistrik, gammel skog langs myrdragene der man kunne lytte til stillhetens store symfoni.

Jeg skulle nettopp hogge barkespaden i tykk, sprokken granbark da jeg sanset at lyset var unormalt. Et raskt blick mot sola, avslørte at nesten halve solskiva var mørk. Noen minutter senere lå et tussmørke over skogen. For første gang opplevde jeg en total solformørkelse.

Alt ble så forunderlig stilt omkring meg, og et kjølig drag kom over den ellers uvanlig varme dagen. Fulglekvitret stilnet. Det ble trolskt og ensomt, - som om alt holdt pusten i påvente av noe skremmende, ukjent. Vissheten om at eventyrets bamse fortsatt tasset i disse skoger, var sikkert med og farget stemningsbildet. Jeg hadde selv sett spor.

Men det var ikke så lenge før kanten av solskiva på ny spredte sine stråler over skogen, og fuglekoret stemte opp i en jubelkonsert helt på høyde med de beste soloppgangskonsserter om våren.

En tindrende høstdags ettermiddag satt jeg på ny ved kanten av den samme myra. Jaktlysten hadde besjelet meg, og med skisseblokk og blyant kortet jeg timene på post. Plutselig når hundebjeff øret fra åsen på andre siden av grensebekken for vårt jaktområde. Litt etter ett skudd, og alt blir stille. Det går ti minutter. Så hører jeg ett plask i bekken og ei stor elgkulle kommer fram på myra. Bortenfor siger også en okse fram. Oksen frister, men holdet er langt. Med sikte i kollas bog trekker jeg skuddet av. Den blir stående urørlig, mens oksene tverrvender og forsvinner. I min ungdoms uerfarenhet forstår jeg lite, og trekker av ett nytt skudd mot kollas bog. Fortsatt står den et par sekunder. Så siger den sammen og er død. Øyeblikket etter betrakter jeg den store dyrekroppen på nært hold. Litt blod siger ut av to sår i bogen og farger blekt myrgras rødt - min aller første elg!

Nå går det flere titalls år. En regntung dag med gult høstløv, er jeg igjen ved myrkanten. Framfor meg i lyngen ligger det en bjørn og trekker pusten i dype drag. Jeg bøyer meg og stryker handa over det kraftige hodet og bakover bogens strie ragg. Jeg må se meg om enda en gang, for å tro at det er virkelighet!

Dyret er bedøvet og sover dypt. Øvde hender skifter raskt ut et halsbånd med en liten radiosender. Så settes en sprøyte, og vi trekker oss vekk. Sekunder senere reiser bjørnen seg og labber videre som om intet har skjedd.

Denne opplevelsen ble meg til del ved et samentreff. Rent tilfeldig kom jeg forbi i det forskere fra det svensk-norske bjørneprosjektet skulle skifte sender på den radiomerkede bjørnen. Siden de visste at jeg var lommekjent i området fikk jeg under tvil bli med, hvilket jeg er meget takknemlig for.

De tre sterke opplevelsene fra samme sted, fyller mine tanker. For mitt indre blikk ser jeg dette landskapet pløyd opp av nedslag fra raketter, bomber og granater, mens drønn fra kanoner, jagerfly og stridsvogner fyller hverdagen. Den lille myra ligger sentralt i det området hvor forsvaret nå planlegger sitt regionale skyte- og øvingsfelt for Østlandet!

P.G.

VÅRT ANTROPOSENTRISKE PROBLEM

Hans-Jørgen Wallin Weihe

Jeg begynner med et rart ord. Det oser av teori når man henfaller til latinen, som i dette tilfelle er gresk. De som vil finne ut hva det rare ordet betyr må lese videre. For å ytterligere forskrekke kommer jeg til å støtte meg både på teologien og filosofien. Jeg ønsker å befatte meg med vår oppfatning av virkeligheten og hvilken konsekvens den har får vårt forhold til naturen.

Vi som er skapt i Guds bilde - argumenterer for naturvern utfra vårt behov for frisk luft, for opplevelser i form av uberørt natur og et mangfold av andre arter. Vi ønsker ikke at våre barn skal vokse opp på en forurenset klode der økonomisk vekst til slutt vil ta livet av oss. Vi hevder som Staffan Delin at "Miljöföröreningarna är ett mått på fattigdom eftersom det är gårdsagens resurser, som malts ned til avfall" (1)

Andre - som også er skapt i Guds bilde - argumenterer for økonomisk vekst, bærekraftig utvikling, konkurranse med utlandet, behovet for å utbygge våre kraftressurser, for større handelspolitiske enheter og at vi må opprettholde vår økonomi for å kunne bevare vår helse og sosialpolitikk.

Argumentasjonen, uansett hvilken side av gjerdet vi sitter på, har nesten alltid det utgangspunkt at den spinner rundt menneskets behov. I publikasjonen "World Conservation Strategy" utgitt av bl.a. UNESCO finner vi igjen dette antroposentriske utgangspunkt. Arne Næss griper fatt i dette i en bok (2) der han forsøker å finne ut hvor de står, filosofisk sett, som er med på avgjørelser i naturvernsspørsmål. Svarene, fra i alt 33 personer gir interessant lesning og vil nok for mange virke overraskende reflekterte. Dessverre ser det ikke ut til at refleksjonsnivået slår ut i samme grad i praktisk politikk.

Det greske anthropos betyr menneske. Et antroposentrisk syn betrakter mennesket som sentrum. Utgangspunktet er på ingen måte selvsagt. I mange kulturer ser man på mennesket som en del av hele naturens kretsløp. Et tre kan være like viktig som et menneske - drapet på treet kan være en uhyre krenkende handling - ikke bare mot mennesket, men mot mennesket som en del av et større hele. Drapet på treet krenker vinden som rasler i bladene, fuglene som bygger reir og en uendelighet av annet liv. Det kan være en selvsagthet at man " ikke kan " fordi koalabjørnen ikke vil like det. Mennesket oppfattes som en del av naturen og naturen som en del av oss. For australnegerene gav jorden liv til mennesket, ga ham mat, språk og intelligens - og tok mennesket tilbake når det døde. Det å skade jorden ble dermed det samme som å skade seg selv - og hvis andre skadet jorden var det det samme som å skade deg.

En omfattende drøfting av dette utfra et miljøfilosofisk synspunkt finner vi i Per Ariansen Miljøfilosofi som kom ut på Universitetsforlaget i 1992 (7). En bok som bør være obligatorisk lesning for alle som er opptatt av miljøproblematikk. I et av kapitlene i boken tar han for seg ikke antroposentrisk

miljøetikk. Her bygger han blant annet på den australske filosofen Warwick Fox som understreker de katastrofale følger for naturen som antroposentrisme vil kunne ha. Ikke minst ved at dette fremmer en herredømme holdning til naturen. Blant de forfattere han fremhever er Arne Næss som understreker at alt levende har egenverdi. "La elva leve" er et illustrerende uttrykk for hans dypøkologi.

Bruce Chatwin har i boken Songlines (3) beskrevet hvordan australnegerene oppfattet seg som en del av dette store hele. Chatwin beskriver møtet mellom deres kultur og vår - et møte der utgangspunktet er så forskjellig at evnen til å forstå den andre ikke strekker til. Samtidig også et møte der den ene part ikke opplever behovet for å forstå det som oppfattes som primitivt - det man opplever at må tilpasse seg eller gå under.

I Australia opplever vi fremdeles kontrasten mellom vår vestlige kultur og en annen mere opprinnelig. Mere opprinnelig fordi det er god grunn til å tro at også vår antroposentriske kultur har utviklet seg fra et annet utgangspunkt. Max Oelschlager belyser dette i sitt filosofiske verk "The Idea of nature" (4). Han mener at våre forfedre på jeger/samler stadiet opplevde naturen som noe som ga mennesket næring på samme måte som en mor gir bryst til sitt barn. Moderne urfolk, som Lakota siouxene og australnegere, tror fremdeles dette. For dem er dette sannheten og vår vestlige oppfattelse av virkeligheten noe som åpenbart er feilaktig.

Det er sterkt å oppleve drap på sin slekt, drap på noen og noe som er en del av seg selv. Det er ydmykende å oppleve at drapene aksepteres og forsvareres fordi noen vil ha mere kraft, fordi noen vil ha frem en ny vei, fordi noen påstår noe så meningsløst som at de eier land og kan gjøre som de vil med det. Hvordan kan vel noen si at de eier fisken i vannet, dyrene i skogen, trærne, plantene og fuglene ?

Mange tenkere, blant dem Aldo Leopold, vil hevde at mennesket med jødedommen og kristendommen fikk tanken om at mennesket var skapt i Guds bilde og at de skulle styre naturen. Leopold går så langt som å si at Abrahams opplevelse av land ligger til grunn for mishandlingen av naturen.

Bibelen er klar i sitt antroposentriske utgangspunkt. I skapelsesberetningen blir det klart sagt at mennesket er skapt i Guds bilde og skal styre verden. Man kan velge et positivt utgangspunkt med forvalteransvar, eller et helt menneskesentrert der annet liv ikke har mening hvis det ikke har nytte for menneskene.

Vi kan med begge utgangspunkt ta et standpunkt som at ulven må utryddes. Som forvaltere kan vi se det som vår plikt å skape balanse i naturen, i noen tilfelle ved å luke ut dyrearter som f.eks. ulv. Vi kan også velge å se ulven som et dyr som er til skade for andre dyr og dermed et "skadedyr". Standpunkter som at ulven bør utryddes av dyreverns-hensyn har vært fremført en rekke ganger.

Utfra et nytte-synspunkt blir ulven en meningsløshet. Vi ønsker ikke konkurrenter i matfatet, eller forstyrrelse i vår produksjon

av sau. Hensynet til mennesket vil alltid gå foran.

Men det er også mulig å si at vårt forvalteransvar tilsier at vi skal ta vare på mangfoldet i Guds skaperverk og dermed også ulven. Dette kan begrunnes som en moralsk plikt - en del av vår kontrakt med Skaperen. Litt negativt kan det uttrykke som at ulven kan være ulv av menneskets nåde.

Min bror ulven - min medskapning ulven - en jeger som jeg - er et av mine forbilder. Når jeg har fått navnet "Ulv" er det for å ære dette forbilde og i håp om at jeg skal bli en like flink jeger. Ulven er utholdende, den er listig og den er sterk. Den er mitt ideal. Vi får begge næring fra samme natur - vi har samme mor.

Uansett om vi er enig i bibelens ord vil vel de fleste være enig i at mennesket er vesensforskjellig fra andre former for liv. De fleste vil også tilslutte seg en etikk som tar mere hensyn til mennesker enn til annet liv. I vår vestlige kultur er dette for de fleste selvsagt. I andre kulturer kan utgangspunktet være et annet.

Tierra del Fuego - Ildlandet - er et av de mest ugjestmilde strøk som er befolket av mennesker. Her møtte Darwin Yaghan indianerene. Han beskriver dem som noen av de elendigste skapninger han noen gang har møtt. Språket hadde nesten ikke tydelig uttale, de var skittenferdige og upålitlige. Misjonæren Thomas Bridge kartla senere deler av dette språket. Da han døde i 1898 var han på langt nær ferdig, men hadde laget en ordliste på 32.000 ord. I dag er Yaghan indianerne utdødde og språket finnes kun igjen i ordlisten og grammatikken til Bridge. Som mange andre misjonærer møtte han problemer når han skulle uttrykke verdier, det abstrakte.

Det kan antas at språk tar utgangspunkt i konkrete ting i omgivelsene og uttrykker via metaforer det abstrakte. For Yaghan indianerne var ordet for depresjon det samme som for en krabbe under skallskifte og montoni " fravær av en mannlig venn" (5). Det er mulig at vi i vår kultur har navigert oss bort fra et språk som henger sammen med naturopplevelser til abstraksjoner som har fjernet oss fra den realitet som ligger i at vi er en del av en helhet.

Thomas Kuhn (6) beskriver overgangen fra et aristotlisk univers til et kopernikansk som et paradigmeskifte. Jorden var plutselig ikke lengre universets sentrum. Kan hende at menneskenes overgang til et antroposentrisk verdenssyn var en enda større revolusjon. Et paradigmeskifte vi ikke har sett før idag når vi som mennesker utfra vårt herskersyn er i ferd med å ødlegge hele jorden. Vår selvsagte oppfatning av oss selv som det vesen alt liv skal sirkle rundt har vist seg å være feil.

Antagelig er det de små urbefolkningsgrupper som ennå står for et annet syn på naturen som forvalter "sannheten". Heldigvis ser vi at også moderne filosofer som Arne Næss med sin dyøkologi gir oss alternative forståelser for bevaring av naturen.

Alle som er opptatt av miljøvern bør ha klart for seg hvilket

verdigrunnlag de tar utgangspunkt i. Et ikke antroposentrisk plasserer mennesket inn som en del av et hele, men ikke på toppen av noen pyramide. Jeg tror at det er det utgangspunktet vi trenger. Vi må bøye oss i ydmykhet for det faktum at vi har en plass i et kretsløp, men hverken mere eller mindre viktig enn annet liv. Albert Schweitzer sa det slik i 1929 " Således består etikk i at jeg erfarer nødvendigheten av å praktisere den samme ærefrykt for livet overfor all vilje - til - liv som overfor min egen."

Når jeg rekker ut en hånd til ulven så er det ut fra et dyptfølt slektskap både til den og andre levende vesen. Jeg ønsker ikke å bevare ulven ut fra at det er nyttig å ha den i naturen. Mitt utgangs-punkt er en overbevisning om at alle levende vesen har sin plass i naturen. Alt liv har rett til livsutfoldelse og ærefrykt for livet blir et nødvendig fundament.

LITTERATUR

1. Delin Staffan, På vetenskapens grund, Förlaget Akademilitteratur AB, Stockholm, 1984
ISBN 91-7410-298-2
2. Næss, Arne, Ekspertenes syn på naturens egenverdi, Mini Tapir bok, Tapir forlag, Trondheim, 1987
ISBN 82-519-0824-8
3. Chatwin, Bruce, The Songlines, Pengium Books, London, 1989
ISBN 0 14 00.9429 6
4. Oelschalger, Max, The idea of nature, Yale University Press, New Haven, London, 1991
ISBN 0-300-04851 -3
5. Chatwin Bruce, In Patagonia, Picador, London, 1977
ISBN 0 330 25644 0
6. Kuhn Thomas, The Copernican Revolution, Harvard University Press, Massachusetts and London, England, 1981
ISBN 0-674-17103-9
7. Ariansen Per, Miljøfilosofi, Universitetsforlaget, Oslo, 1992
ISBN 82-00-21659-4

NY ULVEBOK

Kjell I. Wålberg: *Ulvene på Bjørnehøyden*. Tiden Norsk Forlag 1993. 95 sider.

Boka ble lansert den 6.mars i forbindelse med åpningen av Magne Hålands salgsutstilling "Vinterfjell og Ulveskog" (maleri/grafikk) i Galleri Unique på Eidsvoll Verk. Det var bl.a. illustrasjonene i boka som var til salgs her. Vi kommer tilbake med omtale av boka i et senere nummer.

«Jeg ble voldtatt av en sirkusbjørn»

AV GEIR SELVIK

En 23 år gammel Gjøvik-kvinne har anmeldt sin iranske ekskjerne for å ha tvunget henne til å ha samleie med en sirkusbjørn mens hun var på sydenferie i Bulgaria. Voldtekten skal ha skjedd på et hotellrom, mens ekskjerne og bjørnens eier holdt 23-åringen fast.

Vest-Oppland politikammer har bedt Interpol om hjelp i saken. Bjørne-voldtekten skal ha funnet sted sommeren 1991.

- Jeg kan bekrefte at vi etter-

forsker saken, og at vi har bedt Interpol om assistanse til å avklare en del spørsmål i Bulgaria, sier politiadjutant Helle Rolstad ved Vest-Oppland politikammer til Dagbladet.

Den norske kvinnen anmeldte sin ekskjerne for en rekke overgrep i fjor sommer. Anmeldelsen er på over 30 sider, og inneholder detaljerte beskrivelser av en rekke perverse handlinger - både lovlige og ulovlige.

Overgrepene skal ha funnet sted i 1991 og fram til januar i fjor. Ekskjøren ble først anmeldt flere måneder etter at forholdet raknet.

I dag ligger kvinnen innlagt på et psykiatrisk sykehus, og det var også en rapport fra dette sykehuset som gjorde at iraneren ikke ble varetektsfengslet i fjor sommer.

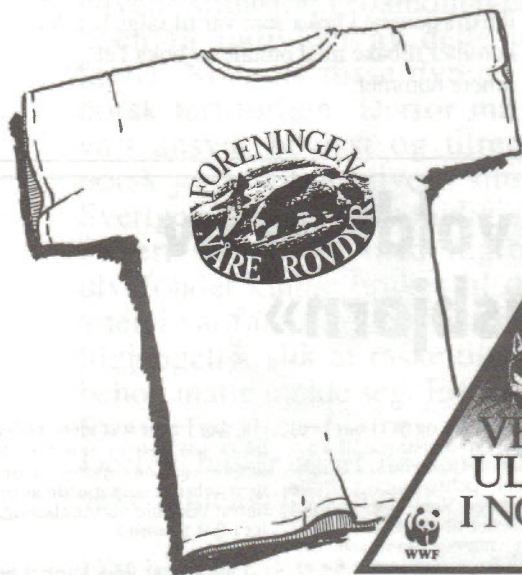
Politiet har ikke kunnet bevise kvinnens anklager om seksuelle overgrep. Verken vitneutsagn eller tekniske bevis støtter hennes politiforklaring.

Dagbladet

Torsdag 21. januar 1993

Først trodde vi det var Selbu-bjørnen som var på ferde igjen, men

**VERN ULVEN
I NORGE**

Foreningens logo som tøymerke 6 x 7 cm fritt tilsendt

kr 35,-

Bjørn, ulv, gaupe og jerv støpt i tinn (se foto)

(ca 90-120 gram) pr. stk. fritt tilsendt

kr 70,-

T-skjorte, hvit med foreningens logo på brystet, størrelse S-M-L-XL-XXL
inkl. porto og emballasje

kr 95,-

Klebmerker "Vern ulven i Norge", trekantet (sidekant 16 cm) eller
rektangulært (30 x 6,5 cm), for montering på innsida av f.eks.

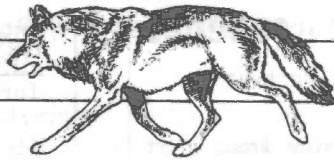
bilvindu pr. stk.

kr 20,-

+ porto og emb. pr. sending

kr 5,-

Bestill ved forhåndsbetaling ! Bank- eller postgironr. og adresse finner du foran i heftet.

Elg på svøm for livet med bjørnen hakk i hel.

Kjempebjørn i Lierne gikk i felle, men trakk avsted med hele fella.

Fra Trondheim blir det meldt:

Bjørnen har vært på ferde flere ganger i løpet av sommeren, forteller Adresseavisen. Forleden dag opplevde således folk som bor ved Murumoen tollstasjon, et sjeldent syn. Ute på Murusjøen kom en velvoksen elg svømmende i retning av tollstasjonen med en bjørn noen meter bak seg. Elgen svømte rett over sjøen, og kommet vel i land la den på sprang og la vegen midt mellom husene. Bjørnen dristet seg antagelig ikke så nær folk, den snudde et par hundre meter fra Murumoen og svømte tilbake.

Tidligere i sommer gikk en bjørn i en felle, og det må ha vært en riktig kjempe, for den rev nemlig fellen fra treet den var fastgjort til og tok den med seg. Fellen veide godt og vel 40 kg. Folk som har vært ute og lett, forteller at de har sett spor etter hvordan bjørnen har forsøkt å fri seg, men hittil har en hverken funnet bjørnen eller fellen.

Ellers har bjørnen forsynt seg godt blant sauene. En småbruker i Nordli mistet her om dagen 6 sauer, som tydeligvis bjørnen har tatt. Bjørnens opptreden i Lierne er i og for seg ikke overras-

kende. Seinst i fjor høst ble bøndene der sterkt plaget at to bjørner ved kraftig innhogg i sauebestanden før man fikk sauene heim fra fjellet. Man mente det her dreide seg om udyr som var innvandret fra svensk side av grensen. Også i tidligere år, særlig sommeren 1938, forelå en hel rekke forlydender og historier om bjørnen i de indre Namdalsbygder, men jakten som var igangsatt både i fjor høst og tidligere brakte intet resultat. Bamsen var tilbøyelig til å la seg beskue bare av folk som var våpenløse.

PORSGRUNNS DAGBLAD 24. JULI 1944

Bjørnen er gått av hiet.

Bjørnen i Vassfaret og Vidalen er nå gått ut av hiet. Oppe i lla i Vidalen har man sett spor etter 4 forskjellige bjørner som har vært på veg sørover mot Bukolltraktene.

I Vassfaret har man også sett spor etter bamsen i nordenden av Aurdalsfjorden. Også denne var på veg sørover, forteller Ringerikes Blad.

AFTENPOSTEN 20. MAI 1944

Bjørnen tar sauene.

Et krav om å oppheve fredningen.

Bjørnen har i de siste årene gjort en god del skade blant sauene i Nes og Flå i Hallingdal, og sist lørdag ble det i Nesbyen holdt et møte av saueieierne hvor man bl. a. drøftet spørsmålet om erstatning av staten for den skade som bøndene er påført, siden bjørnen er fredet og man ikke har anledning til å utrydde den. Det ble opplyst på møtet at det i Nes og Flå i de siste 4 årene er kommet bort 119 sauer og at det tilsammen var gått med over 200 dagsverk til å leite etter disse sauene. Alt i alt kan man rekne at bøndene i de to bygdene har lidt et tap på over 20,000 kroner på denne måten bare de 4 siste årene. Det ble vedtatt å sende tre mann inn til riksjegermesteren for å framholde de interessertes syn på denne saken, og det ble henstillet til jordstyrene i de interesserte kommuner å støtte kravet om å oppheve bestemmelsene om fredning av bjørn

LARVIK DAGBLAD 15.1.1945

Nasjonalparker må opprettes

for å bevare landets bjørnestamme

Førmannen i Norges Jegerforbund, lensmann Skøgen, Lier, uttaler til NTB at en av de mest aktuelle oppgaver, som må løses så snart forholdene tillater det, er opprettelse av nasjonalparker. Landets lille bjørnestamme har utvilsomt tatt seg noe opp i de siste år, og det forekommer slagbjørn og sauedrap. En kan godt forstå bøndenes indignasjon der slagbjørnen huserer, men, vårt forbunds absolutte standpunkt er at intet dyr — med unntak av ulv og jerv — skal utsettes av landets fauna, og oppgaven blir da å finne en ordning som bevarer bjørnestammen uten å skade andre næringer i synderlig grad. Løsningen er nasjonalparker.

LAAGEN, LILLEHAMMER 31.1.1945

Opphevelse av bjørnefredningen?

Som omtalt i avisen for kort tid siden har man i Nes og Flå i Hallingdal bestemt å sende tre mann inn til riksjegermesteren for å framholde at bjørnefredningen bør oppheves. Videre vil man gjøre en henstilling til ordførere og jordtjener i samtlige interesserte kommuner i Hallingdal og Valdres om å støtte en skriftlig formulert henstilling, utarbeidet av Thv. Berg, Bergheim i Hallingdal, til riksjegermesteren i Oslo, om opphevelse av fredningen.

Den interesserte kommune i Valdres må helst være Sør-Andedal, da det er bare der at bjørnen opptrer i Valdres. Nådenen har spurt en mann der om hvordan folk på disse kanter stiller seg til spørsmålet.

— Her er det bare i Hedalen at bjørnen gjør noen skade. Med hensyn til skadens størrelse så

ble det ifjor høst eller sommer, såvidt jeg kjenner til det, på to steder med sikkerhet konstatert at bjørnen hadde tatt sau, — for en mann flere, for en annen mann et enkelt dyr. Det kan vel være mistake om at bjørnen har tatt andre sauer også, uten at man vet noe bestemt. Men noen stor skade ved bjørn snakkes det ikke om her. Derimot er det blitt borte en mengde sau, som ingen tviler på at tjuvslaktere har tatt. På en søter i grensestrøket mot en annen bygd ble det til og med stjålet både en trebit og salt — sannsynligvis til å legge ned stjålet saukjøtt i.

— Hva mener Du om all sauen som det oppgis er borte i Hallingdal?

— Jeg tror at den tobitte bjørnen har tatt vel så mange, og helst flere enn den firbitte. Selv om jeg også er oppmerk-

som på at bjørnen vistnok har vært litt mer fimpå over på Hallingdalsiden gjennom årene enn på Valdres-siden. Ellers kan jeg ikke forstå, at det er blitt borte så svært mye mer sau i Hallingdal de 3 siste åra enn i de Valdresbygder der det ikke har opptrådt bjørn på over 30 år — jeg har lest notisen i bladene om bjørneskadene i Hallingdal. Og når det står i denne notis, at «i vedkommende distrikter er sauebeitingen ødelagt og sæterdriften likeledes», da forekommer det meg tatt sterkt i.

TELEN, NOTODDEN 31.1.1945

Bjørnefredningen.

Har vi ikke råd til å bevare annet enn det som kan måles i kroner og øre?

Da det ser ut som at tiden er inne til å diskutere bjørnens livsrett igjen, og at jaktmyndighetene i den anledning skal forelegges felende beviser — vil jeg bare peke på følgende: Kan det ikke være sunt å se litt rommeligere også på disse ting, og ikke som hr. Håkon Bø forenkle problemet på en måte som nærmer seg sneversyn? De store rovdyrs misjon er endt — de mordere og skal som sådanne utryddes, sier denne innsender. I sannhet en påstand som er da kreiser verdig, som ikke kan verdsette annet enn det som kan måles i kroner og øre. Og sett fra dette synspunkt er det klart at bjørnens saga skal være ute. Den gjenværende bjørnestamme tar livet av noen sauer no og da, samtidig som den ingen rede penger legger i kassen. Dermed er dommen klar. Men det spørs om dette synet lenger bør være enestebestemmende når våre verdier skal måles, og om våre myndigheter er tjent med å se så ensidig på saken. En

NATIONEN 6.2.1945

Bjørn i Trysil.

I nærheten av gården Skjørhøiden var det forleden en sjelden «gjest». En bjørn var ute og ruslet etter vinterdvalen. Det var tydelige spor i snøen, og den hadde rotet utover maurtuer på flere steder. Mange folk var iverge for å se dette. Det var selvfølgelig en stor raritet. Og det er vel neppe noen — ihvertfall av den yngre generasjon — som har sett fotefar etter bjørn.

Det er da å ønske at den ble fredelig stemt så vi kunde få beholde dette sjeldne dyr i våre skoger. P. S.

ØSTLENDINGEN, 30.4.1945

annen side ved saken har også vekt: Til hr. Bø's argument at rovdyrene er mordere som bør utryddes, kunde det kanskje sies et par ord om det tvilsomme i dette no for tiden da de gammeldage rovdyr holder på å komme helt i bakgrunnen for mer moderne tobeinte rovdyr, som tyvsiakter. Var det ikke mer nærliggende og mer renslig at myndighetene ble anbefalt å sette en stopper for tyvsiaktere og svartebjørnspekulanter, enn å ønske livet av de gjenværende bjørner? Ja, jeg bare spør, men jeg er ikke i tvil om hva den sunne del av folket vil svare. Vi som forsvarer bjørnens fredning tar med glede på oss å bli kalt romantikere —, litt romantikk gjør ikke livet fattigere, særlig ikke i denne tiden. Vi kan til og med forsvare en romantikk som ser annet og mer en blott og bar mordlyst og ødeleggelseslyst i de gamle vinkingers «herjinger», og jeg kan ikke si at det vitner om større forståelse av vikingetogenes betydning for kulturutviklingen i Norden, når en innsender i Nationen sammenstiller de gamle vikingers virksomhet med mordere som samfunnet må ta seg av. Dette ble jo et sprang noe langt vekk fra saken bjørnefredning eller utryddelse, men når slikt blandes sammen og kommer fram på på prent, bør det ikke stå uimotsagt.

Trygve Håkenstad.
Herredsjegermester.

Bjørn ved Lørdalen i Trysil.

I Dalarna, Sverige, begynte rypejakten 20. august. Svenske rypejegere bodde i den såkalte «Lappkäte» ca. 1 mil rett øst for Lørdalen. Plutselig befant rypejegerne seg ansikt til ansikt med en riktig rusk av en slagbjørn. I Sverige er bjørn strengt fredet, så jegerne gjorde intet forsøk på å skyte. Møtet skjedde i Østertangen, ca. 1 mil rett øst for Lørdalen.

HAMAR STIFTSTIDENDE 30.6.1945

Bestanden av rovdyr og rovfugl øker.

Jakten på jerv blir organisert. — Et begrenset tall bjørner kan skytes i Hallingdal.

For noen dager siden ble det skutt en jerv i Garmo i Gudbrandsdalen, og den heldige jeger vil få utbetalt en skuddpremie på 4200 kroner. Når det kan betales ut så høy premie, kommer det av at Staten yter sin del, fylket sin del og så har de interesserte kommuner innen et større jaktområde gått med på å yte en bestemt sum, vanligvis 50 kroner for hver jerv som blir skutt innen jaktområdet, uansett hvilket herred den blir skutt i.

Grunnen til at man har satt premien så høy er naturligvis at vi vil anspore flest mulig til å hjelpe oss med å utrydde jerven, uttaler riksjegermester Solbrå i en samtale med NTB. Den er nemlig et fryktelig skadedyr og dreper hvert år en masse sau. Og så er den uvanlig sky og var, slik at den er vanskelig å fange. I fjor ble det tatt 5—6 stykker i hele landet, men det er ikke nok. Den har vist en stadig tendens til å øke i tall de siste årene. Sterkest utsatt er Gudbrandsdalen, og særlig Vestfjella mellom Gudbrandsdal og Valdres, men ellers finnes den i de fleste fjellplatåer over hele landet. Den forekommer meget spredt, men er altså blitt tallrikere i det siste.

— Hvordan fanges jerven?

— Det mest vanlige er fotsaks eller giftåte. I det siste er ellers jakten på jerven blitt organisert. Det er gitt tillatelse til å dele ut en del rifler i de herredene som er mest interessert, og vi får håpe på dette vil føre til et tilfredsstillende resultat. Jerven er ellers ikke verste skadedyret. I Fosen i Trøndelag har vi en ulvestamme som herjer stygt blant tamreinen om vinteren og i saueflokkene om sommeren. Og så er det reven som også viser en betydelig tendens til å bre seg. Det er særlig Vestlandet som er hårdt plaget. Her tar den en masse sauer om sommeren. Når den øker så sterkt kommer det av det er så begrenset høve til å gå på jakt, og det er også vansker med å skaffe det som behøves for å legge ut giftåte. Av samme grunn er også rovfuglene blitt tallrikere. Særlig har haukeartene tatt svært til i det siste.

— Mens vi taler om rovdyr, hvordan stiller viltstyret seg til bjørnen? Det er jo blitt klaget over at den enkelte steder har gjort stor skade i saueflokkene. Kan det bli aktuelt å oppheve fredningen?

— Bjørnen har vært slem i en del herredene i Hallingdal, hvor den særlig har tilhold. Her har stammen vokset slik, at man kan gå ut fra at det finnes i alle fall tre slagbjørner, som altså lever av rov. De fleste bjørner er jo planteetende og ufarlige. Fredningen blir ikke opphevet, men derimot vil det bli gitt løyve til å skyte et visst tall bjørner i disse herredene. I de andre strøk av landet hvor bjørnen har vist seg, Telemark, Setesdal og delvis Nordland, er den skade den har gjort så minimal, at det betyr ingen ting.

— Siden bjørnen er fredet, kan det da bli aktuelt å betale ut erstatning for den skade den gjør på saueflokkene?

— Gjennom viltstyret er det blitt betalt ut en del erstatning, men ikke helt ut. Det er dessuten ofte vanskelig å fastslå sikkert hvorvidt det er bjørnen som er synderen eller ikke. Ikke minst i disse tider kan dette være vanskelig å avgjøre. Men skal vi betale erstatning må vi være sikker i så måte.

Om villbestanden uttaler riksjegermesteren at den har vært tilfredsstillende i vinter. Bestanden av skogfugl var ikke særlig rik, men både smått og stort vilt ellers har det vært rikelig av.

AFTENPOSTEN 7.2.-1945

Nye levninger etter bjørnen i Flendalen.

Flere sauer og en kalv funnet igjen i Buflodsætertraktene i høst.

Som kjent var saueflokkene i Flendalstraktene i Trysil hjemmsøkt av bjørn i sommer. Det var flere dyr som falt som offer for det lite velkomne bamsebesøket.

Etter det en trysling opplyser er det nå i det senere funnet igjen flere levninger i de samme trakter. I Buflodsætertraktene, der bjørnen regjerte som verst, har en i høst kommet over kadaver av 6—8 sauer og en kalv. Det skriver seg fra bjørnens herjinger i sommer. Men til slutt måtte den jo også selv bote med livet.

Da slagbjørnen i Engerdal endte sine dager.

Bamsen var en stor rusk på 2,25 m. og veide ca. 90 kg.
— Ingmar Myrstad forteller om jakten.

Engerdølene og tryslingene drog et lettelsens sukk da meldingen kom om at slagbjørnen, som har truet stort og smått bufe i det senere, hadde endt sine dager. Det var, som nevnt, Ingmar Myrstad fra Engerdal, som gav bamsen det dødbringende skuddet og dermed vervet seg «tittel» som bjørneskytter. Det var forresten tradisjonen tro at Myrstad la bamsen til jorda. Den siste bjørnen som ble skutt i Engerdal for 50 år siden ble nemlig tatt av hans far, John Myrstad. Det var den gang to bjørner, en binne med onge, som måtte bøte med livet.

I går fikk vi bjørneskytteren Ingmar Myrstad i telefonen og bad ham fortelle oss om den interessante jakten.

— Det var 7 karer av oss som drog av gårde, forteller han, men det var bare 2 av oss som var med å felle den, nemlig Guttorm Strand og meg. Vi drog ut ved 2-tiden natt til mandag, — 2 hunder hadde vi med. Starten foregikk fra Lillerød-sætrene der vi trålet traktene hvor de døde sauene var funnet.

Vi ruslet det meste av dagen uten å ha kommet over noe som helst spor. Først ved 4-tiden tirsdag ettermiddag fikk vi tak i spor, og det bar rett på bamsen med det samme. Vi befant oss da i Østerfjellet, ikke langt fra svenskegrensen.

Her var det en dulp i terrenget, og jeg ante at her hadde jeg den. Strand var blitt igjen bak meg med ene hunden. Ganske riktig — der var bamsen! Bare ont-

lag 20 meter nedunder bakkeskråningen! Dermed løsnet jeg ild — to skudd på rad — og jeg så slagbjørnen rulle! Om litt nådde også Strand til, og vi skjenket den døende bamse ytterligere hvert vårt skudd.

— Var det en stor rusk?

— Vi har målt den idag, lengden er 2,25 meter, vekten omkring 90 kilo. Vi fikk fraktet den med hest og slep til Lillerødåsen natt til igår, og i går formiddag ble den hentet her med bil og kjørt fram til Engerdal, hvor mange skuelystne har innfunnet seg.

Myrstad forteller videre at en med sikkerhet tror at bamsen har oppholdt seg i de samme trakter i et par år. Den hadde sikkert hatt hi i nærheten der den endte dagene sine. I en vasspytt i nærheten hadde den nyss før skuddene smalt tatt sitt siste bad — vatnet var enda grumset etter dukkerten.

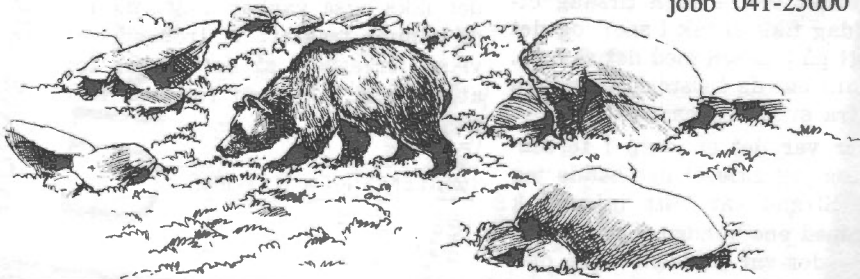
— Kan en med sikkerhet si det var bjørnen som tok sauene i Lillerødåsen?

— Ja, uten tvil. Dyrene bar tydelig merker etter slag fra bamsen. En annen sak er det imidlertid om det ikke også vanker andre udyr i de samme trakter. Vi tror sikkert vi så jervespor, så det spøker for at vi ennå ikke kan føle oss helt trygge.

ØSTLENDINGEN 11. 7. 1945

STYRET

- Leder Morten Bilet, Slengåsen 7,
2020 Skedsmokorset priv. 06-879439
arb. 02-160010
- Sekretær Yngve Kvebæk, Maridalsvn. 225 C, 0467 Oslo
priv. 02-950866
- Kasserer Jon Bekken, H. Hårdrådes v. 4, 2322 Ridabu
priv. 065-26984
- Redaktør Hilde Aaseth, Nordvivegen 60, 2312 Ottestad
priv. 065-78356
arb. 065-27540
- Styremedl. Burny Iversen, Nordborgveien 7, 2400 Elverum
priv. 064-13851
arb. 064-11800
- Geir Sjøli, Furusvingen 33, 2164 Skogbygda
priv. 06-908535
- Per Kristian Stokke, Flikka, 4400 Flekkefjord
mobil 094-89414
- Vararepr. Ragnhild Eklid Grendal, Øvre Mørkholt,
3800 Bø i Telemark . priv. 03-951850
- Astrid Haagensen,
Bergabakken 4, Brevik, 1464 Fagerstrand
priv. 09-939187
- Paul Granberg, 2620 Follebu priv. 062-20006
- Stig Anderson, Nordbø I, 4800 Arendal
jobb 041-25000

Lokalkontakter

(i tillegg til styret)

Vest-Finnmark

Tom Eirik Ness
Øytun Folkehøgskole
9500 Alta
p 084-35686

Nord-/Midt-Troms

Hans Prestbakmo
Trollbakken 6
9220 Moen
p/j 089-31324

Nordland

Hans Gundersen
Vidrek
8520 Ankenesstrøpd
p 082-59655
j 082-23400

Sør-Trøndelag med

Trollheimen

Morten Ree
7332 Løkken
p 074-96391

Valdres

Svein Serli
Vestringsbygda
2910 Aurdal
p 063-64694

Sogn og Fjordane

Roar Solheim
5843 Slinde
p/j 056-79367
mob 094-25188

Hordaland

Rune Olav Vetås
Kulstibotn 54
5030 Landås
p 05-270493

Rogaland

Svein Rftelund
Boks 190
4060 Kleppe
p 02-481347
j 02-421107

Vest-Agder

Eivind Mauland
4653 Høgeland
j 042-22265

Øst-Finnmark

Hans Dransfeld
9930 Neiden
p 085-96307

Sør-Troms

Ole Halvorsen
Straumen
9410 Borkenes
p 082-92492

Ottadalen

Per Bådshaug
Boks 155, 2686 Lom
p 062-11418

Land

Geir Høitomt
Rute 527
2870 Dokka
p 061-11320

Eidsvoll/Hurdal/

Nannestad
Hallgeir B. Skjelstad
2090 Hurdal
p 06-989041

Buskerud

Ulf Myrvold
Ramberg landpost
3600 Kongsberg
p 03-762482

Øvre Telemark

Ragnhild Eklid Grendal
Øvre Mørkholt
3800 Bø i telemark
p 03-951850

Nedre Telemark

Asbjørn Solvang
Greg. Dagsongst. 210A
3900 Porsgrunn
p 03-501702
mob 094-71407

Aust-Agder

Arne Flor
Gunnar Knudsens v. 36
4815 Salttrød
p 041-31695

Indre Finnmark

Tom Eirik Ness
Miljøvernkontoret
Kautokeino kommune
9520 Kautokeino
tlf 084-55095

Røros

Tom Johansen
Skjevdalen
7460 Røros
p 074-13835

Nord-Østerdal

Hans J. Engan
2500 Tynset
p 064-80440

Elverum

Burny Iversen
Nordborgvn. 7
2400 Elverum
p 064-13851
j 064-11800

Kongsvinger

Ole-Johnny Myhrvold
Soleiebakken 62
2200 Kongsvinger
p 066-14036

Nedre Romerike

Nils Ivar Vestby
Jernbaneveien 12
1920 Sørumsand

Hole/Ringerike

Viggo Ree
Pamperudbakken
3506 Røyse
p 067-37715
fax 067-37822

Aurskog-Høland

Svein Evensen
Lille Husebyvei 9
0379 Oslo
p/j 02-520568

Vestfold

Helge Schjerve
Parkveien 11
3190 Horten
p 03-730965

Returadresse:

Foreningen Våre Rovdyr Postboks 17, 2420 Trysil